

(Haldítélet.) A gyilkos Soós Imre fölött kimondott halálítéletet a hétszemélyes tábla is helybenhagyta.

(A jezes zenész Volkman Róbert) február 21-én a nemzeti muzeumban hangversenyt rendez, melynek érdekét különösen növeli, hogy többnyire saját szerzeményei fognak működni.

(Figyelmeztetés.) Jász-Felső-Szentgyörgyről a következő sorokat veszszük: Kisded, alig 1500 lélekkel bíró községünk nem régiben kebelrázó eseménynek lón tanuja.

(Adakozás.) A Vasárnapi Ujság szerkesztőségéhez mult héten beküldött: Az alföldi szűkölködők számára: Késmárkról az ottani ev. lyceum tanuló, egy általok rendezett színi előadás jövedelmét 48 fót. (Küldve Palcsó István tanár ur által.)

Nemzeti színház.

Péntek, jan. 22. „A tündér ujjak.“ Színmű 5 felv. Franciaából ford. Feleki.

Szombat, jan. 23. „Az álarcos-bál.“ Opera 5 felv. Zeneje Verditől.

Vasárnap, jan. 24. „Szécsi Mária“ vagy „Murányvár ostroma.“ Színmű 3 felv. Irta Szigeti.

Hétfő, jan. 25. „Grítt.“ Szomorujáték 5 felvadásban. Irta Szigligeti.

Kedd, jan. 26. „Az álarcos bál.“ Opera 5 felv. Zenejét szerzte Verdi.

Szerda, jan. 27. „A csárna.“ Dráma 5 felv. Scribe után ford. Huszár T.

Csütörtök, jan. 28. „Észak csillaga.“ Opera 3 felv. Zeneje Meyerbertől.

Budai népszínház.

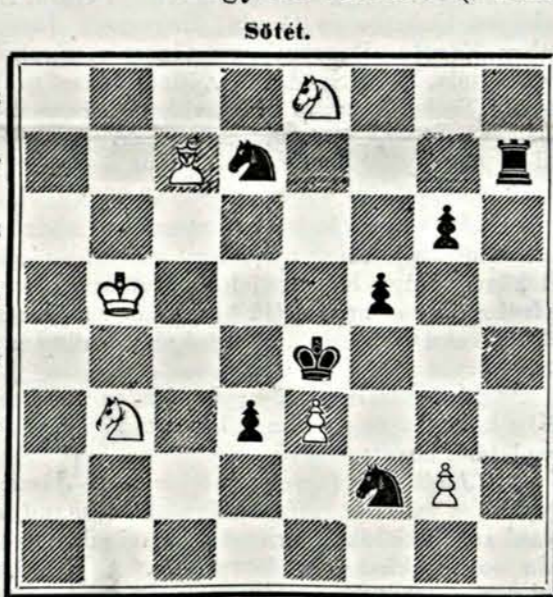
Jan. 22-26. „Az ördög pillulái.“ Nagy bohóság 15 képpel 3 szakaszban.

Jan. 27. A színház zárva volt.

Jan. 28. Ismét „Az ördög pillulái.“ ezuttal 45-ödször.

SAKKJÁTÉK.

214. sz. f. — Medgyesi Ödöntől (Budán).

Világos indul, s 4-ik lépésre matot mond.

A 209-dik számú feladvány megfejtése.

(Báró Meszéná Istvántól Nagyváradon.)

Világos. Sötét.

1. V e 1 - c 4 + ... f 5 - e 4 :

2. F h 3 - c 8 . . . . . tetszés szer.

3. F c 8 - b 7 + mat.

Helyesen fejtették meg: Veszprémben: Fülöp József.

Bucsanban: Tomka Kálmán. — Zolnattáza: Markovics Samu.

Valkányban: Szilvási György. — Debreczenben: Spérber F. (a 208. sz. is.) — Rimaszombaton: Róth Kálmán.

Pesten: Csékló György. — Budán: Medgyesi Odón. — Bajmákon: Weisz Fülöp.

Szerkesztői mondanivaló.

7028. Debreczen. A kiserő levél a sok [kéz] közt eltűnével, most senki nem tudja a kívánt kötet és „jék“ számát. Pedig szivesen elküldenék. Adandó alkalommal ezt a kis ismétlést kérjük.

7029. Nagymarás. Sz. S. A becses küldeményt vittük az előzetési pénzzel együtt. Egy szerény kis észrevételünk van: Az efféle megrendelő levelek, a hely és idő megnevezése nélkül, valóságos balcsanak. Az utolsó posta ott volt ugyan kívül, de hát a megírni elfelejtett helység nevének a tavali előzetési könyvek összeállítás-forgatása után találhattuk meg. S a lap csak azután indulhatott meg.

7030. Igló. A meglepetés tökéletes volt. Mihelyt lehet, bővebben válaszolunk. Addig is eljen a vasműpar s az aczel szilárdsága jellemek!

7031. Bécs. Dr. E. r. Sajnáljuk, hogy az ön által kidolgozott tárgyról már lapunk mult őszi folyamában jelent meg egy hasonló tartalmu cikk. Régibb ígéretnk most végre teljesedésnek indulhat.

7032. Debreczen. Cs. O. Reméljük, hogy a becses közleménynek mielőbb helyet nyithatunk. Csak ne tessék, zugolódni, ha kissé továbbra húzódnak, mint magunk is szeretnők. Különben az „akademiás“ ajánlja hivatalbeli szolgálattal.

7033. Nagyvárad. K. P. A. V. U.-ból, mint a melynek cikkei nincsenek annyira időhöz köve, mindig több felesleges példányt nyomnak, s azért ennek teljes számú idei példányával meg szálghat a kiadó-hivatal. A P. U.-ból azonban az első 2-3 szám teljesen elfogyott, s ezek híval küldetnek meg az új előzetőknek a példányok. Az elkészít itt rendszeren ezen kellemetlenség jár.

7034. Bécs. Cs. J. Eleg az, sok is, olyan embertől, ki nem járt soha iskolába. De azért mi azt tanosoljuk, hogy hagyja a versirai mesterséget azoknak, a kik többé, tanultak, s több idejük és hivatásuk is van hozzá. Önnek van becsületes mestersége — legyen ön ügyes, szorgalmas, iparos, és szeresse mindenkor az irodalmat. Maradjon mindenki a maga szakában.

7035. Hanva. Ama tárgy mind ekkoráig csak a „czi-men“ akadt meg. Azóta ismételve került szóba. Az akarat még mindig megvan. De majd levélb n bővebben.

7036. Miskolcz. U. K. Nagy dolgokat nem ígérhetünk: ama nagyobb kiküldés iránti ohajtat pedig épen meghaladná erőnket. Haman az egyes közleményeket illetőleg az illető lakásim pontos kijelölését kérjük. A levél egyes részei felett szomoruan csodálkoztunk.

7037. Dárda. Cs. Antonia. Vajjon az agg Farkas Lászlónak volt-e valami csekély díjpenze? nem tudhattuk meg. Hogy most, mint multkor írjuk, reá nézve idegen szegény emberek gondos ápolása alatt él, arról magunk is meggyőződünk. Lakása: Lipót-utca 35. szám. Az ágyat többé el nem hagyhatja, s miután szemé világát is elveszté, most már egészen tehetetlen.

7038. Kun-Sz. Miklós. K. G. A cikkek megérkeztek, s várják a sort s kedvező alkalmat.

Folyvást előfizethetni

VASÁRNAPI UJSÁG és Politikai Ujdonságok 1864-dik évi folyamára.

Előfizetési föltételek:

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt postán küldve, vagy Buda-Pesten házhoz hozva:

Egész évre (január—december) . . . . . 10 ft. Fél évre (január—december) . . . . . 5 ft.

Csupán Vasárnapi Ujság: Egész évre (január—december) . . . . . 6 ft. Fél évre (január—június) . . . . . 3 ft.

Csupán Politikai Ujdonságok: Egész évre (január—december) . . . . . 6 ft. Fél évre (január—június) . . . . . 3 ft.

Tíz előfizetett példányra gyűjtoinknek egy tisztelet-példányval szolgálunk. A pénzes levelek bérmentes küldése keretik.

A Vasárn. Ujság és Polit. Ujdonságok kiadó-hivatala.

(Pest, egyetem-utca 4-ik szám alatt.)

TARTALOM.

Czinár Mór (arezkép). — — Szécsi Dezső menyasszonya. Tórs Kálmán. — A hittudós (folytatás). Jókai Mór. — Az érsékek kölcsönös helyettesítése (folyt.). — Duna-Földvár (képpel). — A hamburgi állatkert (képpel). — Képek az állatteltől. A pók. Dr. Sz. — Egy bátor ember. — Debreczeni levél. — Tárház: Egyház és iskola. — Közintézetek, egyletek. — Mi ujság? — Nemzeti színházi napló. — Budai népszínház. — Sakkjáték. — Szerkesztői mondanivaló. — Heti naptár.

Felolós szerkesztő Pakh Albert. (Lak. magyar-utca 1. sz.)

Előzetési föltételek 1864-dik évre: A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 ft. Fél évre 5 ft. Csupán Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft. — Csupán Politikai Ujdonságok: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft.

Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokat illetőleg, 1863. november 1-től kezdve: Egy, négyszer hasábozt petít sor ára, vagy annak helye, egyszeri ígátásnál 10 krba; háromszor- vagy többszöri ígátásnál csak 7 krba számítatik. — Külföldre nézve kiadó-hivatalunk számára hirdetőlevelet elögd. Hamburg és Altonában: Haasenstein és Vogler. — M. Frankfurtban: Otto Mollien és Jaeger könyvkereskedése; Bécsben: Oppelik Alajos, — és Pesten: a keretész-gazdasági ügynökkés is. József-ér, 14. sz. a. Bélyeg-díj, külön minden ígátás után 30 ujkr.

A csetneki régi templom.

lett a falon egy, párolgó serbetet ivó és sibukozó török ül lefestve, e körirattal:

„Ut cernis fumum, mittendo ex ore volantem, Esto memor, quod sic transibit gloria quaevis.“ (A mint e füstöt szádból kirepülni tekinted, Jusson eszedbe, hogy így elenyészik bámi dicsőség.) Lehoczky Tivadár.

A hit-tagadó.

Történeti elbeszélés, írta JÓKAI MÓR. (Folytatás.)

A meghiusult kísérlet utolsó erőfeszítése volt Damaskusnak, Tamás vezér vert hadai-val a balsorsú itélete tért vissza a kapukon.

A csetneki ev. templom. — (Myskovszky rajza után.)

Hosszu védelemre kevés volt már az élelmi szer, gyors diadalra a férfierő.

Tamás vezér tudhatá, hogy elveszetegetni való nap sincs hátra többé; az áruló Jónás, ki testvéreit megtagadta, el is fogja adni öket. Ó védte legerősebben a város falait, ő tudja, hol leggyöngébbek azok?

Következő éjjel száz, választott küldötte

a városnak, élén a papsággal, teljes ornatuban, lépett ki a kapun, s ment ünnepléses rendben, az urnapi lámpások világa mellett a szaraczenok táboráig.

Midőn a szabad ég alatt voltak, a püspök egy rövid imát mondott társai előtt; utolsó, melyet keresztyén püspök e helyen Istenhez emelt. E végima azért szölt, hogy lágyítsa meg az ur a kegyetlen ellenség szívét.

Az ur! A mindenható ur! A világszelleml, ki küld harcot és háborut a béke és öröm országaira, és az ő bölcs lelke tudja azt, hogy miért? Teheti-e, hogy saját kardját, az „Isten kardját,“ Kaledet, kit maga vert aczéllá, és tüzben megedzett, és vérben megfestett, hajlékonyává, olvadóvá tegye, kit könyörgés meghajt, köny megolvast.

Az ur tehetta azt.

Midőn a küldöttek megjelentek az arab táborban, Kaled, az Isten kardja, nem volt sehol. Nem találták, titokban ment el; senkinek sem mondta hová? és vele együtt eltűnt Jónás, a renegát, Derár, a bősziült, és Zaleika, a boszuálló özvegy; mind azok, a kik a damaskusi keresztyének halálára esküdtek, a kiket boszu, szerelemföltés, dicszomj, sötét gyász kérelhetlenné tett, a kik vért szomjaztak; mint egy lehetre el voltak tűntetve az arab táborból, és hirt sem tudott róluk mondani senki.

Ott maradt pedig helyökben a kegyes Abu Obeidah, a második fővezér, ki csak azért járt Kaleddel, hogy a mi sebeket az Isten kardja üt, azokat bekötözgesse.

Midőn az örök tudaták a püspökkel, hogy Kaled nincs jelen, s helyette Abu Obeidah, a vele egyrangú vezér sátorába vezették őket, a püspök égre sohajta: „meghallgatának.“

Es valóban meghallgattának.

HETI NAPTÁR.

Table with columns for dates and events. It lists the days of the week (Hó-és hetinap) and corresponding events for Catholic and Protestant churches, as well as other religious observances like Good Friday (Holdnegyed) and Easter (Holdnappal).

„Mi kívánságotok van, keresztyének? Kérdé az ősz Abu Obeidah a püspököt, és az is olyan ősz ember volt, mint ő.

„Kívánságunk az, hogy Isten végzése beteljesüljön rajtunk. Ő végezte, hogy Damaskus kezetekek essék; mi nem tarthatjuk fel súlyos ujjának intését. Legyen a tiétek.

„Allah oltalmazza a meghódoltakat! Mit kívántok tőlünk?”

„A mit adni akarsz. „Itt a pergamen. Az irnok jegyezze fel. Ha nem fog tetszeni, a mit mondok; így fejeddel tagadodlag és mást iratok oda.“

A püspök helybenhagyólag inte. „Tehát — e percztől fogva Damaskus népe és az ostromló sereg között minden harcz megszűnik.“

A püspök helybenhagyta. „A Kaisán kapu megnyitattik a szent hadak előtt, s annak őrizetét muzulmán őrség veszi át.“ — „A keresztyén lakosok, kik Damaskusban laknak, hitüket megtartják, és senki abban őket meg nem háborítja; mindenkinék háza és földje az ővé marad, és atól a Kalifán kívül senkinek semmiféle adót, sarcot, és harácsot nem fizet.“

A püspök helyeslően inte. „Hét templomukat szabadon használhatják.“

A püspök szemei megtelek könnyel. „A kik pedig nem akarnák magukat a Kalifa hatalmának alávetni, s későbbek lennének elhagyni házaikat, hazájukat, s választani a bujdosást és tisztességet inkább, hogysen a megaláztatást, és nem tudnának élni a diadalmas ellenség arczája előtt, azoknak szabad elvonulás engedtetik.“

A püspök zokogott. Hisz ő is egy volt azok közül. „Fegyvertükkel, lovaikkal, zászlójukkal együtt.“

Ez több volt, mint a mennyit reményleni mertek.

„Vagyonukból pedig annyit vígyenek magukkal, a mennyit elvinni bírnak.“ A küldöttek kezecit csokolák az ősz el-lenségnek.

„Megvagytok-e feltételeimmel elégedve?” „Kívánhattunk volna-e többet?”

„Ugy erősítsük meg a szerződést, neveink aláírásával és pecsétjeinkkel.“

A meghódolási okmányt ott rögtön alá-írta mind a két fél; le is pecsétlék, egyik példányt a görögök, másikat a szaraczenok tették el.

„Es most váltsunk kezeseket a szerződés biztosítására, hogy egyikünk sem fogja azt megtörni. — Ki marad itt közületek tiszul?” „En magam leszek az“ szólt az ősz püs-pök.

„Ha te magad, ugy én is magam.“ — felelt rá Abu Obeidah, s míg a püspök három paptársával a vezér sátorában maradt, addig Abu Obeidah három imám kíséretében a damaszki küldöttekkel személyesen vonult be a városba a béke olajágát vivén kezében.

(Folytatás következik.)

Senki sem boldog halála előtt!

Mint barna fátvöl a tmetkezőre Borul lelkekre a sok gondolat: Lehetnek bármely sírnak zobra, őre Sütét eszméim soksága miatt! Oh, miért nincsen ut ki a világból? Mért nem léphetem át a temetőt? ... Hadt mennék ... ah, de rég megmondta a bölcs: „Senki sem boldog halála előtt!”

Igen, bölcs mondta, bölcsen is volt mondva; Mert ma is ugy van, a mint akkoron: Akkor is jártak biborba' és rongyba', A hó fehér volt s barna a korom;

Volt törpe eszerje és királyi cedrus, Bitang sokaság gyözött hős erőt; Jól látta mindezt, azért mondta a bölcs: „Senki sem boldog halála előtt!”

Volt akkor is sok szép lélek, nagy elme, Kúszó repkény és örökzöld babér... Tárgyat keresett a szív gerjedelme, Forrt s megfagyott a sziveken a vér, Magasban támadt sok alacsony eszme, A völgy szülőtte mászott bérz-tetőt, Szúrt a tövis: jól tudta mindezt a bölcs: „Senki sem boldog halála előtt!”

Az emberek csak ugy születtek mint ma, A gyermek játszott, sirt és nevetett. A törvény hangzott parancsolva, tiltva, Élt az irigység, élt a szeretet... Virágot vitt az ifju kedvesének: „Örökre“ mondá: s szerbe' hagyta őt, Derült, borult... mily jól mondotta a bölcs: „Senki sem boldog halála előtt!”

Vágy teljesült, s a megbukott reményen Keserge a szív, mely nem rég örült. Talált a kis méh a virág kelyhében Itt édességet, ottan keserút; Termékenyített az árvis iszapja, Farsang után következett a bőtj... Mind átálérz, azért mondta a bölcs: „Senki sem boldog halála előtt!”

Bejárhatjátok az egész világot, Ma is csak ugy van mint régen vala: A boldogságról szöve édes álomat Gyakran elszakad vékony fonala... Hasztalan üzöd a felhőt az égről, Ha futtában a nap elébe jött Arnyéket vet rád: és ilyen az élet: „Senki sem boldog halála előtt!”

Mint koszoru a barna siri kőre, Borul lelkekre a sok gondolat; Fülemb' cseng a bölcs mondása, s tole Ugy féltém én is boldogságotat... Elöttem áll a bölcs nagy homlokával, Rajt' összevonta a komoly szemöld... Beszél, beszél és mindig azzal végzi: „Senki sem boldog halála előtt!”

Sós Miklós.

Tóparton.

Hajló füzek, akácok ága Hajlong a kis sziget tavába S lombatlanul belémertül... (En nézem hosszan elmerengve S ugy érezem, miként szívembe A bú, a gond elszenđerül.)

Zöld lombja nincs... elhulla régen, És ott pihen a tó vizében... — Rövidke lét... lassu halál... De a tavasz meghozza ujra, Virulni fog zöld koszoruja S reá zengő madárka száll.

Piros virág bokor tövében Virulni fog, rejtözve szepén, Hogy a vihar ne lelje meg. Vihar helyett az enyhe szellő — Midőn a hold világra feljő — Vonul át a sziget felett...

Es visszater a fecske, golya E szép vidék ismert lakója És ujra fölzeng a berek... A pástörtüz a rónatéren Fel-fellobog a csendes éjben, Mig végre el nem szendereg...

Megszólal a furulya távol S elbivólan búvós dalstól Liget, mező, hallgat, figyel. A fülmle mind ékebben Versenyt zeng a rózsás ligetben A furulya keserivel...

A fényes tó habzó vizében Elandalog a sarka szepén Szép holdvilágos éjfélen. A csolnakos remélve... várva Hallgat... figyel a lomb zajára... Mig végre — kit vár — megjelen.

— Oh jöjj tavasz! viruljon ujra Hajló füzek zöld koszoruja — Zengjen a kis madár dala... Oh jöjj tavasz... tán akkor én is Megtanulok szeretni mégis... — Szívem még oly rideg vala.

Komáromi K.

Hirlapirodalmunk a 19-ik században.

Második közlés. 1831—1840 *)

Hazánk jóléte s műveltségének egyik főté-nyezője: a közügyek iránti érdekltségnek és azon eszközöknek, melyek azt terjesztik, minél inkább felkarolása. Készséget nem szenved, hogy az idő-szaki lapirodalom Magyarországon a mily lassu léptekkel haladt elő e század három első évtize-dében, oly óriási igyekezettel és kitartással tört magának utat a negyedik tizeiben, melyet egy-szermind a tulajdonképi politikai, szépirodalmi és szaklapok keletkezési időszakának tekinthetünk. A külföld nagyobb mérvű lapirodalmával még ugyan nem versenyezhetett ekkor a mi szűkhata-rok közé szorult journalistikánk, de igyekezett legalább a czélnak, melyet maga elé tűzött, meg-felelni: mindinkább kiszorítá és nélkülözhetővé tette a honunkat előzőnlő idegen lapokat. Miután a korábbi idők hirlapirodalmi statistikáját é la-pokban már közöltük: lássunk most hirlapi mozgal-maink statisztikai kimutatását ezen évtizedben is.

Politikai magyar lapok 1830 és 1840 között következők jelentek meg:

„Magyar Kurir.“ 1787-ben keletkezett Bécs-ben, és ott folytatta pályáját negyedrév iven, Márton József szerkesztése alatt; betenkint két-szer, kedden és pénteken jelent meg „Sokféle“ című melléklapjával együtt, ez utóbbi 1828-ban keletkezve 8-adrétben fél iven, vegyes encyclo-paedicus tartalommal; mindkettő 1834. végével megszűnt, miután a bécsi Magyar Kurir 48 évig küldözte szét a két testvérháza hirléveleit. A két lap előfizetési ára postai székülkdel 10 ft. 24 kr. volt ezüstben. (Uj. Ismeretektára V. 338. — Tud. Tár. 1834. II. 209., III. 205., 1835. VII. 211.)

„Hazai s külföldi tudósítások“, alapítá Kul-csár István 1806 jul. 2-án Pesten. Egész czime: „Nemzeti Ujság, mely Hazai s külföldi Tudósítá-sokból a Magyar Nemzetnek közzéjára készítettett. Tulajdonos kiadó néhai Kulcsár István özvegye Pesten.“ Szerkesztő 1831-től 1837 végéig Gal-vácsy László, ki meghalt 1838. mart. 31-én 34 éves korában; (Regelő: 1838. I. 214. lap.) 1838-ban Apostol József; alatta a lap haladást mutatott, (Jelenkor 1838. 54. sz.) 1839-ben Nagy Pál vette át a lapot, mely 1840-ben „Nemzeti Ujság“ fő-czimét vette fel, eddigi 4-rét alakját pedig ívréte változtatá, s a conservatív part organuma lett, elvül tűzén ki az igaztás nélküli haladást, val-lással és törvénnyel egyesülten. (Fereney: Ma-gyar irodalom története. Pest, 1854. 185.) Meg-jelent e lap hetenkint kétszer egy iven, szerdán és szombaton, „Hasznos mulatságok“ című egy-veleges melléklapjával együtt, ez utóbbi féliven 8-ad — 1839-től 4-rétben; a két lap előfizetési ára 8 ft. p. p. volt egy évre, nyomatott Trattner-Károlyi betűivel. — A „Hasznos Mulatságok“ 1838. második felében — mond egy jeles tudósunk — új munkás kezek nyomait láttaják s dereka-san iparkodnak fiatalabb társaik után. Azokat a sok hasztalan mulatságokat, mik annyi évekig meghazudtolták a czimet, közhasznu tudomá-nyos, s általán tartalmas cikkekkel váltották fel.“ (Figyelmező: 1839. I. 47.) Felvették a H. M. ba mindennemű tudós értekezések, a nép-nevelési, alapítványi, művészeti, mesterségi, litera-turái és más mulatva oktató cikkek. (Tud. Tár. 1834. II. 209. III. 205. — 1836. XII. 231. — 1837. XVI. 480. — 1838. XX. 392. — 1839. VI. 443. — 1840. Liter. rész. IV. 477. — 1841. Liter. rész. V. 490. — Bibl. Értesítő. 1840. 4.)

Erdély egyetlen hirlapja, a Pethe Fereney által 1828-ban alapított, és három éven át tetemes áldozattal fenntartott „Erdélyi Híradó“ részvét-hiány miatt (az előfizetők száma 200-ra sem emelke-dett) a bukás szélén állott. Méhes Sámuel 1831-ben átvéven, társalapjával a „Nemzeti Társalkodó“-val együtt, kapós és olvasott lappá tette. Az „Erdé-lyi Híradó“ a mérsékelt ellenzék közlönyévé vált, s a legjelesb tehetségek gyűlték körüle. Itt kezdé publicistai pályáját b. Kemény Zsigmond, Kovács Lajos, gr. Teleki Domokos, Vida Károly, Dózsa Dániel stb. A Nemzeti Társalkodónál többi közt közreműködtek Kriza János és Nagy-Ajtai Kovács István, kinek jeles régészeti cikkeit itt láttak napvilágot. — Megjelent e lap Kolozsvá-rott 4-rétben hétfőn és csütörtökön egy iv; a „Nemzeti Társalkodó“, egyveleges melléklap 8-rétben hetenkint egyszer csütörtökön. — Bras-sai Sámuel Kolozsvárott társaságot alapított, mely népies lapot és könyveket adjon ki. Így született

*) Az első közlést lásd a V. U. 1863. 8. stb. számaiban.

1834. april 1-én a „Vasárnapi Ujság“ közhasznu ismeretek terjesztésére, melynek 6 szerkesztője lön. Megjelent e lap minden hétfőn egy iven 4-rétben és mint melléklap csatolotott az Erdélyi Híradóhoz. Évtizedeken át ez volt az egyetlen népies lap a két hazában. Tárgyai főleg a házi és mezei gazdaság, népek erkölcsi és szokásai, sta-tisztikai adatok, s a legujabb történetek kivonata. A szük vagyonu hazafira néve czélirányosb és olcsóbb lapunk nem volt. Helyét becsületesen be is tölté és sokkal több pártolást érdemelt volna különösen Magyarországon, hol alig ismerték. Mellözve e lap egyéb jeles oldalát, kiemelendő azon jól eltalált tapintat, melylyel a politikai esz-méket és ujdonságokat magyarázta a népek. 1838-ban a fölkap alakját írverte a N. T. 4-rétre változtatá. Az E. H. ára melléklapjaival együtt 5 ft. p. p. volt fél évre, külön a N. Társalkodó 2 forint, — a „Vasárnapi Ujság“ 1 forint 30 kr. p. p. nyomatott a kolozsvári evang. lyceum könyvnyomdájában. (Uj. Ismeretektára I. 650. V. 351. — Jelenkor. Encyclopaedia Pest, 1858. 32 l. — Figyelmező 1839. I. 168. 1840. 52. sz. 855. — Tud. Tár. 1841. Liter. 489. Vas. Ujs. 1863. 46. sz. 405.)

Kisfaludy Károly kevés nappal holta előtt nyervén meg az engedélyt a „Jelenkor“ politikai és „Társalkodó“ egyveleg melléklap kiadhatá-sára, ezt végrendeletileg Helmezy Mihályra ru-házta át, ki e lapokat 1832. elején meg is indi-totta. A Jelenkor megjelent Pesten, 4-rét féliven, hetenkint kétszer, szerdán és szombaton; előfizetési ára társalapjával együtt egy évre 8 ft. volt p. p. nyomatott Trattner-Károlyinál. Ezen lap-nál, mint segédszerkesztő működött Csató Pál, 1832-től 1833 végéig, a bevezető czikk az ő to-lábol folyt. 1837-től 1841-ig Nagy Ignác, ki a külföldi cikkek fordítá és a „budapesti nap-ló“ irá. 1836. elejével gr. Széchenyi indítvá-nyára a Jelenkor ívrétben jelent meg, s ez volt az első lap, mely általában ívrétben adott ki ha-zánkat. 1837-ben nyomatott belőle 4080 pél-dány; 1840-ben is, a hazai lapok közül legtöbb előfizetővel bírt. — A „Társalkodó“ tudomá-nyos, művészeti s mesterségi tekintetben, 4-réti féliven szintén kétszer adatott ki hetenkint. 1832. első felében Bajza József vett részt ezen lap szer-kesztésénél; ugyanazon év júliusától 1840-ig pe-dig Szeney József — ki számos vegyes cikkek gazdagítá — szerkeszté a lapot. — Politikai je-lentőségre e lap ugyan egész folyamala alatt nem tehetett szert, s politikai átalakulásunk mozgal-maiban, melyeken átment, csak annyiban te-kinthető tényezőül, a mennyiben, különösen mig minden pályatárs nélkül állott a hazai hirlapiro-dalom terén, nagyszámu előfizetőikkel bíva s a lehető leggazdaságosabban kiállitva, központja volt az ébredöz érdekek egyesülésének, eszköze nyelviünk simulásának, mely téren Helmezy neo-logizmus irányja szám-s csatát vala kénytelen küzdeni, végre hogy alkalmul szolgált különösen a „Társalkodó“ által, számos tehetség kiképzé-sére, eszméik előterjesztésére, nyilvános gyako-rlatokra s egy állandó olvasó-közönség össze-gyűlékezésére. A Jelenkor a későbbi lapok-nak, a későbbi magyar journalistikának meg-egyengető útját. — Gróf Széchenyi István e lapot választotta organumúl, s tartotta mind-végig. Ez időtájára esnek a dunagőzhajózást sa Fe-ke-tengerrel való összeköttetést tárgyazó számos jeles hirlapi cikkelye a Jelenkor és Társalkodó-ban. Különösen gazdag e lap a hazai hírekben. (Uj Ismeretektára. I. 399. II. 237. IV. 243. V. 450. VI. 270. 283. — Társalkodó 1835. I. 7. lap. Tud. Tár. 1837. XVI. 478. XX. 392. 1841. Lit. r. rész. 489. — Magyar tud. társ. Névkönyve 1840. 188. 1841. 89. 1842. 61. 74.)

(Folytatás következik.)

Az értekek kölcsönös helyettesítése.

(Vége.)

A már említett adatok után, melyek több-nyire Clemens A. hasonló tartalmu előadá-sából meríték, még egy amerikai lány tör-ténetét jegyezzük ide, melyet két év előtt az akkori „Iskolai lap“ (1861. 21 és 22 sz.) terjedelmesebben közölt.

Brighman Laura 1829. dec. 21-kén Uj-Hampshireben született. Élete két első évé-ben életvidor és tökéletesen ép volt. Ekkor nagy gyuladásban szenvedvén, elveszté lá-tását és hallását. Két évig szenvedett e be-

tegségben, s midőn felgyógyult, nemcsak nem hallott és nem látott, de szagló szervei is eltintek; csaknem hasonló lön a fához, mely él és növekszik anélkül, hogy erről öntudattal bírna; olyan volt, mint a legal-sóbb rendű féreg, a polip, mely épen csak fogózni tud a földhöz, és tápműszerei van-nak, hogy megélhessen. Midőn annyira ju-tott, hogy járhasson, tapogatva kezdett kémlélni a szobában, aztán azon kívül is a ház körül, s így lassankint némi tökéletlen fogalmat szerzett az őt környező tárgyak-ról. Anyjához ösztönyszerileg leginkább ra-gaszkodván, rajta mindenit, s annak minden mozdulatát figyelte, és kezeit tapogatva, kitalálta, mivel van elfoglalva. E mozdula-tok utánzása által annyira jutott, hogy hat éves korában már némileg megtanult varrni. A szellemi fejlődésnek is észrevehető valá-nak rajta némi nyomai. Nyájas és ragasz-kodó volt azok iránt, kik környezetében jó bánásmódban részesíték, névszerint szülő, testvérei és többi rokoni iránt. De mi nagyszerű földadat volt vele csak némileg is értekezni!

Hét éves korában szükségesnek látszott valami értelmeseb jelző módot föltalálni, mely szellemi képessége tovább fejlesz-ték, annál inkább, mivel némely rosz tulaj-donok, névszerint a mackacság, máris kez-dtek nála jelentkezni. Több félbe intézett tu-dokozódás után dr. Howe, a bostoni vakok intézete igazgatójának jutott tudomásra ál-lapota, ki azonnal sietett őt felkeresni. Testileg épnek és jó vérmérsékűnek lévén a gyermeket, fölkeré szülőit, hogy bízzák rá, s ő a vak gyermekekkel felnevelé, és ők ez ajánlatot örömmel elfogadták. Így jutott a lányka nyolcz éves korában Bostonba.

Ott léte első napjaiban, nem ismervén az új egyéneket, és tárgyakat, nagyon le-vertnek látszott; de később új barátnei kö-zében egészen felvidult. — Növelőjének első gondja volt oly nyelvet találni föl, melyet növendéke képes megérteni, mi ritka tapintattal sikerült is. Rendszeres tejet ada-tott neki, s azt előre megízlelteté vele; azu-tán asztalra tevén a tányért, várta, míg maga jelét adja annak, hogy kanalat kíván. Ekkor fakanalet adott kezébe, melynek nye-lére féldombor fémbetükkel a „spoon“ (ka-nál) volt öntve. E betüket egymás után megtapogattatá ujjaival, hogy azokat felis-merje. Azután fölszedelt süteményt tevén eléje, kezébe villát adott, melynek nyelén hasonló módon öntött betüikkel „fork“ (villa) volt. E gyakorlatokat több ízben ismételte, és pedig hogy megszokassa, e tárgyakat nemcsak alakjuk, hanem a rájuk nyomott jegyek után is megismerni, felváltva tapo-gattatá vele majd az egyiket, majd a másikat. Ekkép annyira vitte, hogy az ily fél-dombor betük után minden tárgyat meg-ismert, melyek a háznál közhazsnálatban vannak. Midőn e czél el volt érve, arra ügyekezett őt oktatni, hogy e névszók jegyeit maga szerkeszse össze. Kimondhatatlan volt az öröm, midőn az asztalon elszórt be-tükből maga rakta össze az első szót; er-sősen tapsolt kezeivel, s oktatója kezét ajkai-hoz emelve, azt szenvedélyesen megcsókolá. Így tanult meg, hogy ugy mondjuk, némi-lek beszélni. Valahányszor péld. vizre vagy kenyérre volt szüksége, elővette kis szek-rényét, melynek megfelelő osztályaiba az ABC betűi el voltak helyezve, s összeállitván az illeto szót, kívánatát kifejezte.

E betük nyomán a süket-némák betüire taníthatta, melyeket az ujjak különféle ala-kulása szerint fejeznek ki. Ez ismét átme-netül szolgált az írásra, melyet hasonló módon tanult meg. Alig hogy megszokta gondolatai kifejezésének e módját, ösztön-

szertüleg rendkívüli tudvágy jelentkezett nála. Egész nap, néha éjjel is képzelmében párbeszédet folytatott ujjain. Képzélé, hogy jobb keze tanító, a bal pedig tanítvány.

Midőn ekkép félév mulva beszélni és írni tudott, dr. Howe megengedte édes anyjának, hogy őt meglátogassa. Laura szo-bájába lépve, ezt önmagával játszadozva, épen tánczoló örömben találta. Az anya megállva szemlélte őt, mig a leánya vé-letlenül beleütközött, s azonnal igyekezett az utjában állót felismerni. Megtapogatta ruháját, karjait, de nem képes megis-merni; idegennek tartván tehát, elfordult tőle, mint olyantól, ki nem érdekli. Ekkor az anya leoldá nyakáról azon korallsort, melyet Laura otthonlétében szokott volt viselni, s neki nyujtá. Midőn ezt megtapintá, örömmel köríté nyakára, s elindult növel-jét keresni, hogy azt vele is megtapintat-ván, vele is közölje örömét. Anyja egy föl-bevalóját is levevén, szinte neki nyujtá. Miután ezt egy ideig tapogatta volna, meg-üté homlokát, mintha önmagával melyedve, valamely régi emléket kutatna lelkében. Az anya melléje ült, és simogatni kezdé, mire a leánya megindultnak látszék; utób-bi édes anyja egyik kezét fogván, fölgerjedt tudvágygyal tapogató. Majd hirtelen kipi-rupt, lélekzetet akadozva vett, erőtlése gyors és rohamos lett. Ekkor anyja forró érzéssel szorítá magához; ez pedig mintha új életre ébredne, megölelte őt, és csókjaival csaknem megfojtá.

Teljesen fölismervén ekkép anyját, jelt kívánt ennek kifejezésére, dr. Howe pe-dig szive fölé rakta ki a már ismeretes be-tüikkel az „anya“ szót. A lány örömmel ra-gadván e szót, elhalmozá csókjaival, s azon-nal szétszedvén a betüket, ismét maga rakta össze, tapsolva örömben s meghatóan fe-nyevén ki azonal csodálkozását, hogy az ABC ily kezesen való felszedőll áll azon legszebb, legkedvesebb szó, melyet csak érthetett s érezhetett valaha.

Azonban nem fásasztjuk tovább az ol-vasót Brighman Laura oktatása módszeré-nek további előadásával. Megtanulta ezután az előbbihez hasonló módon a tárgyak tulajdonságait, vagyis a melléneveket, a ha-tározókat és ígékert ismerni. Következett a rendes írás, melyre néve növelője a követ-kező eljárást követett. Ujabb ABC-ét adott kezébe papírszeleteken ártlyukasított s külön darabokat tevő betüikkel, vagyis azoknak papirból kimetszett alakjaival. Midőn tapin-tás által ezeket is megismerte, papirt tett eléje, melynek felületén féldombor-művel kinyomott vonalak voltak, s ekkor a vonal-közi papírra felül tetétt ártlyukatott betü-alakjait oly rendben, mint a kiírandó szóhoz szükségeltetett, s ekkor rajzonnal átvezette kezét minden betüalaknak üregén az alul helyezett papíron. Nehány hét alatt e gyako-rlatokban is annyira ment, hogy képes volt minták nélkül írni és rövid időn sike-riült ily írással, bár tökéletlen, de mégis bámulandó fogalmazványokat összeállita-nia. Az első levelet, melyet ekkép megirt, édes anyjához küldték. Képzelmehi az egész család örömét és csodálkozását, midőn ezt látták!

Számolni ugynevezett számtábla go-lyócskakkal tanult; továbbá megismerte az idő felosztását, mely végre magának kellett egy sajátoság külön naptárt szerkesztenie.

Az egyetlen érzék, melylyel bírt, a ta-pintás, oly fokra tökélyesült nála, hogy már a testek érintése nélkül, csupán moz-gásairól észlelhette azokat. A lég hullám-zása elegendő volt arra, hogy megtudja, milyen lény közeledik hozzá, vagy távozik tőle. A szoba legulsó szegletében állva,

észrevette, vajjon nyitva vagy zárva van-e az ajtó. A kezek tapintásáról képes volt az intézetnek ötven nődendékét megismerni.

Emléje gyakorlásával itélő tehetsége is fejlődött, és mindig vágyott újabb dolgokat megismerni. Egy izben kérde tanítójától: mi az, mit ön szóhangnak nevez? Ez igyekezett vele megértetni, hogy az a lég mozgása, mely testünk azon részében ütközik meg, melyet szájnak nevezünk. Erre kissé gondolkodott, azután pedig ezt írta: En nem tudok szóhangot adni. Miért? Kérde tanítója. Mert a lég számba nem ütközik s filemben nem érzek légmozgást, volt a felelet. Mások tudni akarta, mi az a látás? Miután megmagyarázták neki, ismét válaszolt: En nem látok, én vak vagyok.

Ekkép értesülvén sánálatraméltó helyzetéről, nem látszott ezen buslakodni, sőt inkább azzal egészen kibékült.

Növelője végre még a vallás eszméjét kívánta benne fölébreszteni, fölhasználván erre élénk tudványát. Miután t. i. a lányka gyakran kérdezte: ki csinálta ezt vagy amazt, mire

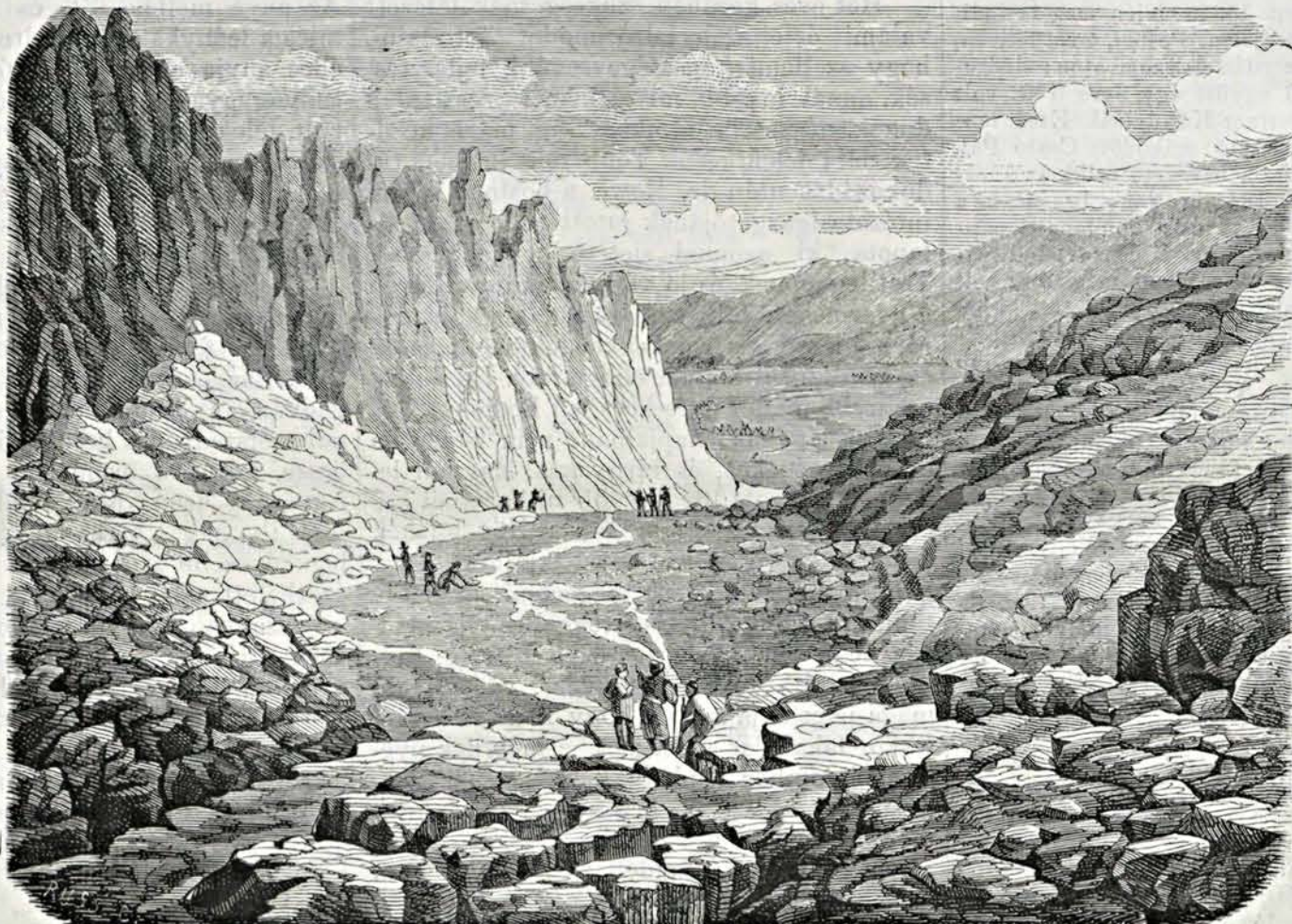
rendesen kielégítő választ kapott: egy izben azon kérdésre jött: ki csinálta a virágot, vizet, levegőt, földet stb.? Ekkor dr. Howe megtanítá a minden nevek legszentebbikére, Isten nevére, s ennek betanítása közben tisztelettel jelel mindannyiszor fejt meghajtatni szoktatá. Azt is sikerült megértetni vele, hogy Isten nem teremtetett lény, kinek teste volna, hanem lélek, még pedig a legtekélyesebb. — Ez előleges

magyarázat után Isten tulajdonságait is igyekezett vele felfogtatni. Erről az emberi lélekre s annak halhatatlanságára és az örök életre ment át. De előbb a halált kellett vele megismertetni. Ezt előbb sehogy sem bírta megérteni, határozottan kijelentvén, hogy nem fog, nem akar meghalni. Egy legyet vagy pillangót adott tehát kezébe, azt röpködtetvén; ezután megölvén azt, tudtára adta neki, hogy a rovar már él, meghalt, bár most is ugyanazon alakkal bír, mint azelőtt. Hosszan elmélyedő gondolkodás után kezdett a lányka visszaemlékezni, hogy még otthon gyermek korában fogta egykor elhalt kis fitestvérenek meghidegült kezét, s e fájó emlékezésnél oly szomorúság foglalta el, hogy azon túl több napig nem akart enni, mivel azok meghalt testek. Megértvén ekkép a halált, azt is sietett vele tanítója megértetni, hogy az, a mi bennünk

érez és gondolkodik, nem hal meg, azaz, hogy lelkünk halhatatlan. Ekkor tudatta vele azon viszonyt, melyben lelkünk Istenhez áll, mi innét alkalmat nyújtott az erkölcsi igazságok fejtegetésére.

Az erkölcsi kötelességek alkalmazásában jó szolgálatot tett vele született természetű jó indulata. A legnagyobb becsületbentartást nyilvánítá minden vele élő lények és azok sajátja iránt. Bárkit baj ért, az részvétet gerjesztett benne. Saját kis vagyona iránt kiváló figyelemmel viseltetett; ruházatát s magát rendes, tiszta állapotban tartotta. Senki sem látta őt rongyos, szakadozott öltözetben. Mozdulataik után fölismeré a férfit vagy nőt, öreget és gyermeket, s ehhez alkalmazta magaviseletét Társnőihez előzékeny, bizalmas, idegenek iránt ovatos és tartózkodó volt.

Csupán kétszer történt, hogy hazugságon érték, s ekkor megdorgáltatván, rendkívül bánatosnak mutatkozték, és nem esett többé azon hibába. Ha valaki örömet szerzett neki, háláját azzal mutatta, hogy jobbát szívére tevő. Ha társnői valamelyike megbetegedett, a mennyi tőle tel, ápolá, virasztván ágya mellett, s a többé vagy kevésbé szabad lélekzéstől ismeré föl a betegség fokát. Ha nagyobb mennyiségű gyümöl-

A virágos kert a Tátrán.

csöt kapott, azt sietett társnőivel megosztani.

Ennyi jutott tudomásunkra Brigham Lauráról.

Érdekes lesz még befejezésül megemlíteni az értekek kölcsönös helyettesítését némely betegségi rohamokban. Itt gyakran tapasztaljuk, hogy a szaglás látás helyett, a fül a szem helyett, a szem a fül helyett, a tapintás a látás és hallás helyett, sőt izlés is hallás helyett működik. Az értekek helyettesítés legmagas foka azonban, ha a belső érzék a külső helyett, az ösztönélet az észlelet helyett, a szervezet tengélete az állati helyett kezd működni.

Szeberényi Lajos.

Virágos kert a Tátrában.

A legregényesebb fekvésű magyar fürdő egyik kedves kirándulási pontját mutatjuk be jelen képünkkel az olvasónak.

Tátrafüred vidéke a központi Kárpátokkal mind azon természeti szépségekkel kinálkozik, melyeket Európának legfestőbb tartományában,

Helvecziában szokás keresni, sőt néhol azt nagy-szerűségben felül is mulja.

A szép természet eme featói bájában elég alkalmuk nyílik az itteni fürdővendégeknek gyönyörködtetni. — A számtalan pont közül, hová a vendégek karavánokint rándulnak ki, jelenleg arról szözlünk, melyet mellékel képünk ábrázol.

A fürdőből nyugotra néhány óra járásnyira van az ugynevezett „felkai völgy“, gyönyörű hegyi tóval, melynek sötétzöld vize a völgyet berekesztő meredek sziklafalon vizesét képezve csördül lefelé. A völgy keleti és nyugati oldalát pedig óriási gránitfalak s hegycsucok körvezik.

A felkai völgybe a kirándulás lóháton szokott történni, s erre egész társaságok alakulnak, melyben a hölgyek is rendszeren résztvesznek. Már maga egy ily utazó karaván is igen érdekes látványt nyújt, a mint hölgyek és férfiak apró, biztos járatu hegyi lovakon ülve, a rengeteg fenyves erdőn keresztül, aziklás és meredek övényeken egyenkint sorakozva haladnak előre, vigan dalolva s füttyrészve.

Elég kényelmes ut visz oda, úgy hogy egész a felkai tóig lóháton mehetni. Itt a társaság le száll lovairól, s a vezetők csakhamar tüzet raknak a tó partján, s míg az urak és hölgyek a természet szépségeit s a kilátás nagyszerűségét élvezve

gyalog összejárják a szirtet, addig a társaság önkéntes szakácsa a vigan lobogó tűz mellett finom bográcsot, vagy nyáron sült szalonnás pecsenyét, az ugynevezett „vadászsültet“ készíti.

E tavat elhagyva, északra a felkai völgyet bezáró meredek sziklafalon egy természetes lépcső alakú feljárson feljutunk a magasabb fekvő völgybe, mely az alábbi-nak mintegy folytatását képezi. — Ez is észak, kelet és nyugat felől roppant sziklafalakkal van bekerítve, s közepén látjuk kanyarogni ama hegyi patakot, melynek

kristálytisza vize örök frissességben tartja a völgy közepét ellepő, s buján tenyésző havasi növények és virágok tengernyi sokaságát.

Ez az ugynevezett „virágos kert.“

Képünk e virágos kert északi részéről van felvéve, a merre a bátrabb turisták — a sziklás ut fíradalmaitól s nem ritkán veszélyeitől visszsa nem rettenve — folytatják utjokat fel felé az ugynevezett lengyel nyereghez, honnan a kilátás nemcsak Magyarország nagy részére, de Galli-cziára és a Tátra hegység számtalan csucsaira, meghatóan nagyszerű. Azonban a kik csak idáig jönnek is, bőven meg vannak jntalmazva a kilátás szépsége által.

A roppant, egymásra halmozott szirtet között egy szép kis sima völgyet látunk magunk előtt, melynek közepét ketté szeli az apró szirteteket képző, átlátszó hegyi patak, s e sivatag, kopár és terméketlen gránit-hegyek közt oly jól esik a szemnek ama buja növényzet, s az ezerféle színt játszó havasi virágok tarka csoportozata, mely e völgy közepét ellepi.

Túl a Tátra sziklacsucain, Szepesmegye dombos szántóföldei látszanak, néhány faluval, s azon túl a szomszéd Gömörmegyének legnagyobb hegysege, az 5000 lábát meghaladó „Királyhegy“ kéklik a távolban.

Z. G.

Képek a hazai népeletről.

XXXVII. Batyus zsidó.

Még a kutya is megugatja. Ugy megszokta már, hogy akkor is hadarás hátul göröcs botjával, mikor nincsen eb a nyomában; pedig jobb volna neki támaszkodni arra a botra, mert ugyan-csak vén legény már a „csámpás Bórach.“ Hatvan esztendeje mult, hogy fújja azt a pipót, s hogy kiskaputól kiskapugig azt kiabálja, mi van eladó? De Isten nem vitte sokra a dolgát, csak gyermekekben áldá meg. Négy falut is nyakába kell vennie egy nap, hogy elcsitítsa otthon a gondörhaju éhezöket, s hogy a sábeszre valót megkeresse.

Szívesen fázik és izzad, stúri a csúfot, szívesen el van egy hé-tig száraz kenyéren meg vörös hagymán, csak hogy aztán pénteken este, midőn családja fölött a hét águ lámpa kigyul s „sabbath királykissasszony“ aranyos derű-gény hajlékát, ott ülheessen az asztal felső végén, melyen a diós lében uszó ponty járja be kellemes illatával a szobát. Jobbra, balra fiai s leányai ülnek, szemben vele hűséges felesége, Czirl. Olyankor még a királylyal sem cserél.

S egy napi boldogság nem jutalom-e egy hét fíradalmáért s keserűségért?

Csak úgy görnyed a batyus alatt.

Van abban „kadrevász, tű, galand, gyűrű, fekete laibira való piros portéka, gyűszű, szagos szappan, tükör, kaláris, bugyli-bicska, cserép-pipa, ti-langlé.“ Ócska rongyért gylcsot ad, piszkos „tollúrt“ szép bokrétát, ezüst virágzirommal. Egyik másik eladónak, ha egy kis tejjel, meg jó szóval kedvez neki, „meg is szalasztja“ a pántlikát. A csámpás Bórach becsület ember, azonkívül még olyan tréfás, olyan „tempós“, hogy Pál gazdát is megnevetteti, pedig ez egy haragszik a zsidóra, hogy még a más vallásra se különbön.

Menyecske s leányzó ott állanak a ház előtt. Az egyik azon tanakodik épen, vajjon most tegyen-e csipkét ingvallára, vagy a túri sokadalmig halaszsa-e; akkor tán olcsóbb lesz. A hajadon Julis természetesen hajbafonót emleget. Két hétre lesz még csak „szabadság“, a két héten pedig két vasárnap van, meg egy menyegző, melyen Julis nyoszolyó-lánynak van eligérkezve. Jobb lesz tán errébb szállítani a „csámpást.“

Legvidámabb nótáját sipolja Bórach. Megtánczol bele minden utcái gyerek.

— Bórach! Hallja-e kee Bórach! Jőjjön csak egy szóra!

— Itt vagyok lelkem. Rózsapiros, pódrött bajúsú jó reggelt! Hogy váljék aranyos egészségére az éjszakai nyugalom. Milyen derék két vászoncseléd!

— Be tudja, Bórach gazda. Pedig felénk sem nézett.

— Tyaha! Édes ifjasszony, Juliska lányasszony! Az ember mindig másfelé tekint, mint oda, honnan a szerencse néz rá. Tessék vásálni valamit; hisz tetszik tudni, hogy olcsó vagyok, csak úgy vesztegetem a drága portékát.

Bórach levágja batyuját a földre, s kitarva annak kincseit a két nő előtt, váltig szórja a szó-

— Hát kis fejkötővel, szép búbos fejkötővel mikor fogok szolgálni ifjabbik Kenderesné asszonynak? — Kérdi hamiskás mosolyal s jelentős szemhunyorogatással Bórach, mialatt színes, üvegyöngyös gyermek-főkötőt tánczoltat meg az ifju nő előtt.

A menyecske mélyen elpirul, s kiüti a „csámpás“ kezéből a kis főkötőt.

— Maradhasson kee! Sebbs beszéd is telnek ki az ilyen vén embertől. Minek megpirítani ezt a leányt itt?

Ha úgy akarja kigyelmed, a huszonkét garast megadom azért a csipkéért.

— Az ifjasszonynak megteszem; de csakis az ifjasszonynak. Másnak, de még a magam gyermekének sem adnám huszonöt garason alól. — Hanem egy csomócska „libaszőr“ jár még vele.

— De hát minek is kell kigyelmednek Bórach, az a tenger toll meg pihe? — Kérdi a lány.

— Minek? Azt sem tudja még az ilyen értelmes, szépséges lányzó? Háborus idők járnak most, kell a sok puska-orr. A kis főkötőt, Kenderesné asszonynom, majd csak később fogom kínálni.

— Csak el ne hallgasson kee!... nevet az „ifjabbik Kenderesné.“

Az alku megvan. Bórach ismét vállára emeli terhét, a kutya ismét megugatja, s balja ujra megmozgatja hátul a nagy botot, míg jobb kezével ékesen fújja ki ezt a dalt, hogy:

Ángyom asszony, napam asszony, Holnapután komámasszony; Estendőre, vagy kettőre Szükségem lesz a bölcsőre!

Bórach már a második hártában jár. — Nemsokára beestveledik s a mozgó szatócs fíradtan tér meg házába. Homlokáról hű felesége, Czirl,

kötényével törli le a verejtéket, gyermekei körül-fogják, s ölébe veszi legkisebbik fiát, ki elhadhara apjának az egyszeregyet, mint a „folyó patak“, mig a piczi Rűfkele nagy dicsekedéssel mutatja elő irását.

Ugy veti már jobbról balra a betűt, hogy gyönyörűség nézni.

A „csámpás Bórach“ még aztán egy kis ideig elbeszélget a szomszéd „samesz“-szal (templom-szolgával) s néhány órai nyugalom után, kora hajnalban ismét háttára emelve batyuját, házról házra, faluról falura eljár és sipolva kérdi: „mi van eladó?“

Képek a hazai népeletről. XXXVII. Batyus zsidó. — (Ujházy után Junkó.)

A Vasárnapi Újság 6-ik számához 1864.

T. A R H Á Z.

Gusztáv könyvkiadó-hivatalában. A kötet ára 2 ft. 50 kr.

„*Alföldiek segélyalbuma.*” Szerkesztők Reviczky Szever és Zilahy Károly. E díszesen kiállított album, tartalma gazdagságára nézve, egyike a közlebbi években megjelent albumok jobbainak. Jól választott művek ismert nevű íróktól, czélszerű berendezéssel váltják benne egymást. Arany, Tompa, Eötvös, Jósika Miklós nevein kívül nem kis érdeket köcsönöznek a gyűjteménynek b. Wesselényi Miklós levelei is. A könyv Deák Ferencz arcképet is hozza sikerült könyvomatban, s melléklet gyanánt Reményi egy zeneszerénye van hozzá csatolva, tiszta jövedelme pedig az alföldi szülők ködöknek jut. E jótékony czélon kívül, a már belbecsenél fogva is pártolásra méltó munka ára 3 ft.

„*Régi magyar vízei é ekek*” elegyes dalk. A XVI. XVII. XVIII. századbeli eredeti kéziratokból és régi szótárt nyomatványokból egybegyűjtötte s jegyzetekkel ellátta Thaly Kálmán. Toldiák: a budos Balassa Bálintnak két eddig-elő ismeretlen költeménye. Kiadja Lauffer Vilmos. A 60 ivnyé két kötet ára 4 forint. A munka összesen 205 dalereklét tartalmaz, melyek közül a legnagyobb rész, mind megannyi emlék Magyarország egyik legsúlyosabb és legnagyobb nevű korszakából, az aranykorából, melynek minden ránk szállott emléket honfiai kegyelettel őriz mindaddig a magyar. A gyűjtemény mind irodalmi, mind kortörténeti szempontból figyelmet és méltánylatot érdemel.

„*Erdély történelme*” IV. és V. dík kötet. Irta Kövöry László. A negyedik kötet Báthory István, Báthory Kristóf, Báthory Zsigmond, Mária Krisztina, Báthory Endre, Bástya, Bocskay István, Bethlen Gábor, Brandenburgi Katalin és Bethlen István, — az ötödik pedig I. Rákóczy György, II. Rákóczy György, Rhédey Ferencz, Baresay Akos, Kemény János, I. Apaffy Mihály, Tököly Imre és II. Apaffy Mihály uralmát tartalmazza. Kapható e mű Pesten Ráth Mór, s Kolozsvárt Stein János és Demjén László bizományában.

„*Vörösmarty összes műveinek*” IX. és X. kötetei is megjelentek, s Ráth Mór könyvkereskedése útján kaphatók. A IX-ik kötet tartalmaz képek: „*Julius Caesar,*” szomorujáték 5 felvonásban. Shakespeare után angolból. „*Lear király,*” szomorujáték 5 felv. Shakespeare után angolból. „*Romeo és Julia,*” töredék Shakespeare után angolból. Továbbá a Gyulai Pál által írt jegyzetek. — A X-ik kötet tartalma: „*A holdvilágos éj,*” „*A hecskebőr,*” „*Orlay,*” „*A füredi színházszat,*” „*Csiga Márton viszonzásigai,*” „*Szél urfi*” és Gyulai jegyzetei.

„*Határidő-naptár*” 1864-dik évre. A naptári részen kívül, minden napnak külön tiszta lapja van jegyzetek számára. Úgyvédek, orvosok, üzerek és gazdák számára hasznos, sőt nélkülözhetetlen zsebkönyv. E szép kiállítású napló díszes kemény kötésben 1 ft. 20 kr-ért kapható Heckenast Gusztáv könyvkereskedésében.

„*Függetlenség az ideiglenes törvénykezési szabályokról.*” Az új törvénykezési rendszer behozatala óta kibocsátott szabályrendeleteknek hivatalos felhívás és hiteles adatok nyomán összeállított teljes gyűjteménye. Első folyam, — második füzet, mely a m. évi szeptember végéig kibocsátott kir. udv. rendeleteket tartalmazza. Megjelent Heckenast Gusztáv könyvkiadó-hivatalában. Ára 60 kr.

„*Trálynai*” Különös tekintettel a műgyemtemi, kereskedelmi s realtanadai ifjúság szükségleteire, a legtekintélyesebb bel- s külföldi munkák nyomán Machik József, a budai kir. József-műegyetemmel a magyar nyelv s irodalom tanára. I. füzet, általános s különös rész, több irány-szemelvényel. Kiadta Heckenast Gusztáv. A 13 ivre terjedő munka ára 60 kr.

„*Szakács könyve*” vagyis a valódi szakácsművészet. Készítette Hüppmann Antal, gr. Károlyi György volt bszakácsa. Harmadik tetemesen bővített kiadás. A 20 ivre terjedő kötet ára 1 ft. 50 kr. Megjelent Heckenast Gusztáv könyvkiadó-hivatalában.

„*Latin nyelvetan*” gymnasiumi tankönyvül a legtekintélyesebb német szakférfiak, különösen Ellenst-Seyffert nyomán szerkeszték Dávid Ist-

A magyar tud. akademia új jutalom-tételei.

A magyar tudományos akademia közlebbi nagygyűlése alkalmával, a régibb, még függőben lévő pályázatokon kívül, a következő új jutalom-tételeket tűzte ki:

A nyelv- és széptudományi osztályból.

1. A gróf Teleki József-féle drámai jutalom-ért 1864-ben szomorujátékok pályáznak. Csak valódi tragoediák fogadhatnak el, a középfaok kiadásával. A verses forma előnyűül fog tekintetni a műnek, hason- vagy közel hasonbecsi társak felett. — Határnap 1864. dec. 31. — A jutalom 1865. mártius 19-én adatik ki. — A jutalmazott mű a nemzeti színház sajátjává lesz.

2. A gróf Karcsonyi-féle drámai jutalomért 1864-5-ben vígjátékok pályáznak. — A verses forma előnyűül fog tekinteni a műnek, hason- vagy közel hasonbecsi társak felett. — Jutalma 200 db. arany. — Határnap 1865. dec. 31-ike. — A jutalom 1866. márt. 31-én adatik ki, de csak úgy, ha a legjobbnak itendő mű drámai, színi és formai tekintetben önálló becses is bir, s így szint-költészetünk haladására szolgál. — A jutalmat nyerő mű a szerző tulajdona marad.

3. Kivántatik egy elbeszélő költemény, mely a magyar történetből vagy mondából vett tárgyat úgy kezeli, hogy abban történeti vagy mondai személyek cselekvénydús mesében jelenjenek meg, a mű forrástalmányokra mutasson, s a korfésére, érdekes feltalálásra, correet compositióra, költői tárgyalásra, választékos nyelvezetre, és a versbeli technika szigorú, tiszta és szabályos megalkotására nézve költészetünknek díszére szolgáljon. — Jutalma az ifj. gróf Nádasdy Ferencz ur által néhai gróf Nádasdy Tamás nevére tett alapítványból 100 darab arany. — Határnap 1865. május utolsó vasárnapja. — A jutalmat nyerő mű a szerző tulajdona marad, ki tartozik azt egy esztendő alatt kézrebecsíteni.

A bölcsészeti osztályból.

Minő befolyást gyakorol a természettudományok újabb fejlődése az emberi lélek és akarat szabadságát védő bölcsesetre? a legújabb természettudományi irányok közül melyik az, mely e bölcseslettel összeillő? s ezen bölcsesletet kell-e tökéletlenségével vádolnunk, vagy pedig a vele ellenkező természettudományi irányt? — Jutalma a Gorove-alapítványból 30 darab arany. — Határnap 1865. januarius 31. — A jutalmat nyerő mű az Akademia tulajdona.

A törvénytudományi osztályból.

Minő hatást gyakorol Magyarország anyagi fejlődésére, nézserint mezei gazdaságára, iparára és kereskedelmére a birodalom határain fennálló birodalmi vámvonal? mily értelmök van hazánk termelésével szemben az európai nevezetese (angol, francia, német, orosz és török) vánterületeken fennálló vámszabályzatoknak? s végül: mily vámrendszer és szabályzat eszközölhetné leginkább Magyarországot és a birodalom anyagi felvirágozását? — Jutalom az első magyar általános biztosító-társulat alapítványából 1000 forint. — Határnap 1865. július 1. — A jutalmat nyerő pályamű, melynek a kinyomatásra érdemesnek kell lennie, — a szerző tulajdona marad.

A természettudományi osztályból.

Irassék le Magyar- vagy Erdélyországnak valamely ásványa, vagy közege, vagy kőülete, saját új adatakra is támaszkodva, oly módon, hogy annak eddig nem ismert viszonyai is tünjenek fel. — Jutalma a Vitéz-alapítványból 40 darab arany. — Határnap 1865. januarius 31-dike.

Irodalmi újdonságok.

— Megjelent új könyvek:

„*Gróf Dessewffy József irodalmi hagyományai.*” Kiadta Kazinczy Gábor. Harmadik kötet: gr. Dessewffy József levelezése Kazinczy Ferenczcel. 1793-1831. 25 iv. E baráti hangon írt levelekben egyszerűsággal sok adat foglaltatik, melyek az illető kor közléte és irodalmára nézve érdekel birnak. Megjelent és kapható Heckenast

Bánó József, Ujházi József és Kubinyi Albert urak; pénztárnok Haszlinkszky Frigyes ur, (kihez a küldemények intézendők) és már szép gyűjteményt mutathat elő, melynek részleteseb kimutatása a „*Hon*” 283, 5, 6., 19-ik számaiban látható. Sok szép iparczikk, ruhadarab, kép, érem, üveg dohányzó eszköz, ékszerdarab, bányá és gyártermény, szövettarab, gyermekruha, sokféle finom bor, kövület stb. gyűlték már egybe, de „*minél több, annál jobb*” és még sok érdekes cikk hiányzik: bőrkészítmények, bundák, t. i. házi s vadlataink kikészített bundái, löszerszám-darabok, eszterga-művek, hangszerek, vidéki néptőlzések kisebb házi-eszközök, fazekas munkák, zsinórok, gombok stb. melyek nemzeti viseletünket képviselik, és melyek a magyar közönség legnagyobb részével oly mérvben találkoznak, hogy ha nálunk ezen ügy méltó részvétre találna, vagyis gyűjteményünk nem szegényelhetné magát Ausztrália angol népe előtt, mely ebből fog következtetést huzni nemzeti jellemünkre, életmódunkra, iparágunkra, gazdaságunkra, sőt műveltségünkre és jótékonyágunkra is.

A nevezett választmány ugyan szétkülödtött vagy ezer felhívást, de sokkal több jótékony fia és leánya van e hazának, mintsem azok névsorát bírhatnók, bár igen szivesen szorgálandunk bővebb felvilágosításokkal, p. o. több igen érdekes levelekkel Ausztráliából, azoknak, kik eziránt tudakozódnak. — A beküldési határidő még csak két hónap; ezért engedje meg a tisztelt olvasóközönség, hogy ezen ügyet a V. U. becses házában is bővebben megismeressem, — annál jobbebben, minél több részvétet nyerünk ez uton is sajtóságot sokoldalú vállalatunk támogatására.

Már 1837-ben Bécsbe ment, s azon remény-nel kért szabadalmat (mit nekem is megmutattott) új találmányára, hogy azt pár év alatt, ha másképp nem lehet, talán saját költségén is létesítheti fogja; a szabadalom kihirdetettét, s két angol őt ennek folytán fölkeresvén, azon ajánlatot tette neki, hogy az angol udvarnál életszükségleteiről élte fogytiglan gondoskodva lesz, ha az új zongorát Londonban fogja összeállítani. De ő nem hajlott az ajánlatra, — nem akarta találmányát a külföldnek adni el, — s mert vagyona ez időben mindössze csak 500 ftot tett, Bécsben tovább, nagy költséggel, nem maradhatott; Pestre jött le, hogy találkozzék a nagy Széchenyivel, remélvén, hogy ez uton legelőbb fog csélt érni. De Széchenyivel nem találkozhatott, másk pedig figyelmeire se méltatván, levertett tért vissza Eperjesre, red várakozó nagy családjához.

„Sajnálni kezdtem, uram, hogy az angolok ajánlatát nem fogadtam el; akkor legalább családomban is biztosítva lett volna, így pedig vagyonomból is sokat elköltöttem hasztalanul.”

Hét gyermekét tisztességesen akarta föl nevelni; csekély vagyonából nem sok költséget fordíthatott találmányára, s így történt, hogy a zongora, melyet két év alatt remél összeállíthatni, — 1837-től egész mostanáig, tehát 26 esztendeig készült. Epen akkor csinálta az utolsó rugót, mikor beléptem hozzá.

„Hosszu munka volt ez uram; megöregedtem mellette, de vénségemre még is befogeztem; most fölviszem Pestre, talán nagyobb részvétre fogok találni, mint hajdan, hiszen már most meg is mutathatom, hogy itt van ni, — ne kételkedjete; össze lehet állítani, és életrevaló.”

Föl is vitte Pestre a zongorát; bizalommal fordult ott a muzeum tisztelt igazgatójához, kiről nagyon jól emlékezik, s ki által ismét más művészeti és iparkörökhöz utasítottván, itt mutatta föl találmányát, s most dobogó szívvel várja a bírálatot Eperjesen. Minden reményét az eredménybe veti.

Visszatérte óta is beszéltem vele; nem hiszi, hogy műve megbukhassék, s csak azt óhajtja, hogy szembellítáék valakivel, hogy megkérdézzék: — majd tud ő bizonyítani, majd földeríti ő a kételyeket.

Adja a jószerecse, hogy találmánya életrevalónak találhassék, hogy az öreg óras hosszas fáradozásainak gyümölcsöt élvezhesse s műve a hazai iparnak becsületére válhassék!

Az öreg óras neve Zivkovszky Károly; zongorája pedig Pesten, az uri utca 2-dik számú ház első udvarában, földszint, Huber aranyművesnél megtekinthető. — Eperjesről közli: *Péter Pál.*

Kalocsa 1602-ben.

A történelemből tudjuk, hogy szent István, Magyarország első királya, püspökséget alapított Kalocsán, valamint a bold. szüz tisztelésére nagy-szerű templomot is építtetett. — A templom hat

szádon át, a tatár és török csordák dúlásai közepezt sértetlenül fennmaradt s a végzet úgy akarta, hogy 1602-ben rakonczátlán hajduk lenyegnek Herostratusai! *)

A jelenlegi székesegyház a régiben mintegy benne áll, és 32 öllel rövidebb, 13 öllel keske-nyebb annál. Ha tekintjük, hogy a jelenlegi szé-kesegyház mily tágas és nagy építmény: hát még milyen lehetett az!

1602-ben a magyar és német seregek meg-szállták Budát, de siker nélkül. Az ostrom tar-tama alatt gondja volt Nádasdy vezérnek, hogy a várból élelmi szerek szerzése végett koronként kizökődös törökök megsemmisíttessék, s e célra a táborában levő hajdukat használta, kik Földvár, Paks, Tolna és Szegszárdon pusztítva, nagyobbára leöldösték a lakosság török részét, nem kimélve a polgárok életét és vagyonát sem,

A monda szerint néhány hajdu a szegszárdi hegyen északkeleti irányban, a nyugvó nap vég-sugaraiban valamit fényleni látott, s midőn egy szőlőmunkástól kérdeznék, hogy: „mi fénylik ott az erdőkön s a Dunán túl?” Azt nyerték felele-tül; hogy: „biz az a kalocsai öreg templom tor-nyán a szinarany gomb... ott van csak a sok kincs!” — be jól ténnek kelmetek, ha oda látogat-nának!

Másnap utban voltak a hajduk Kalocsa felé. Megérkezvén, a várost elfoglalták a belőle a török őrséget és lakosokat kikergették. Azután beköték lovaikat a város templomba és megkezdtek város-szerte a rablást.

Kalocsa lakosai azonban, kézművesek és pa-rasztok fegyvert ragadtak, hogy megboszúlják a rajtok elkövetett méltatlanságot.

Az első összecsapásnál látták a hajduk, hogy azok a kalocsaiak ugyancsak kemény verekedők, felszedték a rablott zsákmányt, s miután a székes-templomot s a város nagy részét lángba borították volna, — a budai táborba visszatértek.

E tényről Istvánfy nyomán Katona is emlé-kezik. *)

Ezen templom romjaiból megmentett farag-ványok Kalocsán, az érseki kastélyban őriztetnek. A törökök elűzésekora, 1686-ban Kalocsa is felszabadult, azonban a viszontagságos idők miatt a templom föl nem épült többé.

A mostaninak keresztcszegi gróf Csáky Imre kalocsai érsek tette le alapját a XVIII-ik század harmadik tizedében, s utóai gróf Patachich Gábor, gróf Csáky Miklós és gróf Klobuscszky Fe-rencz által készült el.

Nevezetes e két tornyu székesegyház, gyö-nyörű hangu, és 70 mászanyi nagy harangjóról, — mely csendes időben két, harmadíval mérőföldre hallatja bús zugását. *Telepi Gyula.*

Egyveleg.

— (A kávé- és sörházakban tartózkodás ár-talmassága.) Dr. Legrand du Saule Párisban egy értekezést tartott, melyből az tűnik ki, hogy a kávé- és sörházakban huzamosabb tartózkodás árthatmas befolyást gyakorol egészséágünkre. A többi között azt mondja, hogy a nevezett mulató-helyek, mint azok jelenleg szerkesztve vannak, a csekély ventilatio mellett, oly légkört tartalmaz-nak, mely az azokban gyakorolt hoszasabb és na-ponkint ismételt tartózkodásnál, az egészséget érzékenyen megháborítja. Azon személyek nagy számánál, kik rendszeren látogatják ezen helyeket, idő folytával, (mely idő azonban előre meg nem határozható), bizonyos mérgézés vehető észre, mi-nek következtében az egész test rendszerében különös zavarok állanak be, melyek kiváldog az agyvelő felé vonuló vértululási hajlamban nyilvánulnak. Dr. Legrand ezen kávéházi betegséget három egymástól különböző korszakra osztja fel, melyek között a harmadik korszak kétségkívül a legagályosabb jelenetekben nyilvánul, melyek mindnyájan odairányulnak, hogy agyvelőbetegsé-gekben és szélhűdésben végződjének. Az e tárgy-ban teendő pathologiai tanulmányokat azon olva-sómbra bízom, kik gyakori látogatói az említett-féle mulatóhelyeknek. Szóljának azután saját tapasztalataikból. *B. L.*

*) A kalocsai schematismus . . . „ut Istvánfy refert per „liberos pedites, quo Hajdonez quoque vocamus” — anno 1602. una cum civitate succensa et in bustum redacta fuisse . . .” — *T. Gy.*
**) Katona: Hist. Metrop. Colocen. Eocl. II. kötet.

tel a vállalat be van fejezve. Minden magyarországi helynév... a járás, a lélekzám, a divatózó nyelv, a püspöki megye, az egyházközség, a hadifogadó kerület, az adó-hivatal, az utolsó posta, valamint a helynek német és szláv neveztetése részletesen elő van sorolva...

— A „Hajdusági naptár,” melyet Bocskai Pap Lajos szerkeszt és kiad, a jelen 1864. évre is megjelent, és sok helyi érdekű beces közleményt tartalmaz. Ugy értesülünk, hogy a hajdusági vidéknek e naptár évről évre kedvezőbb közölnyvé válik. Ez olcsó kis naptár most már ezer példányban kelt és forog a hajdu városok népe kezén.

** (Előfizetési felhívás.) Fekete Szabó Ida leánynevelde-tulajdonos, fölszolgált leányok és általában nők számára készült „Világtörténelmére” hirdetések előfizetést, mely négy füzetben mintegy 45 ivnyi tartalommal fog megjelenni. Az első füzet e hó végéig megjelenik, a többi azt nyomban követi. Az előfizetési összeg, 2 ft., e hó végéig a tulajdonos szerzőhöz (Pest, Kerepesi-ut 69. sz.) küldendő.

** („Búvár” cím alatt) K. Rácz Károly 5 hetben megjelenő képes folyóiratot akar kibocsátani, a magyar orvosi és természetvizsgálók közölnyvé. Előfizetési összeg 5 ft., félévre 2 ft. 50 kr., mely összeg Demjén és Sebes egyetemutcai könyvkereskedésébe küldendő.

Művészeti hírek.

** (A budapesti zenéhangversenye.) A budapesti konzervatórium e hó 14-dikén a múzeum dísztermében érdekes hangversenyt rendez, mely azon játékonysággal is lesz összekötve, hogy a tiszta jóvedelem felét az alföldi szülőkölődök javára szentelik. A hangverseny műsorozata a következő: 1. Hangverseny hegedűkre, írta Ridley-Kohne tanár, előadja 20 konzervatórium növendék. 2. „Mohács”, írta Sujánszky, karénekre tette Engesser tanár. 3. Duet a „Bravo” című operából, éneklék Hönig Hermína és Neeszve Anna kissasszonyok. 4. Ábránd zongorára, karra és zenekarra, írta Beethoven, két zongorára, nyolcz kére és karra átírva, előadja: Mariska Vilhelmina, Engesser, Galoncsar és Zsák. 5. „Szent asztal”, kar, Schumannól, előadja a növendékek és műkedvelők. 6. Ábránd hegedűre, szerző Ridley-Kohne, előadja Trux Hugo. 7. „Magyar carneval”, szerzette Liszt Ferenc, előadja Mariska Vilhelmina. 8. Kar, éneklék az „Unio” szemlézete.

** (Három rendkívüli előadás.) Főrangurak és hölgyek, mint egykor a horvátországi szülőkölődöknek, husvét-hetében, midőn minden más színház zárva van, három előadást szándékoznak rendezni az alföldi szülőkölődök javára. E három előadás egy nemzeti dráma, egy még nálunk első nem adott, francziából fordítandó vígjáték, s különböző énekesrészletek és csoportjátékokból fog állani. Semmi kétség, hogy dús jóvedelme nagyot enyhít azok szükségén, kik annyira rá vannak szorulva.

** (Diszes albumlapok.) A magyar képzőművészeti társulat albumának III-ik füzetét megjelent és 3 beces képet tartalmaz. Az első Thán Mór festményét, „Jelenet az ember tragédiájából” tünteti elő, sikerült könyomatban. Kőre rajzolta Grimm Rudolf, nyomtatott Pollák testvérek. A jelenet Madách költeményéből azon jelenetet ábrázolja, a mint a föld szelleme visszaszólítja Adámet, ki daczos önbizalommal Luciferrel a megmérhetlen darben ismeretlen czél felé repül. — A második szintén sikerült könyomatban Lotz festményét tünteti elő „Vihar a pusztán.” — Kőre rajzolta Marastoni J., nyomtatott Pollák testvérek. A harmadik lap a kassai sz. Mihály kápolnát tünteti elő, rézmetszet, Doby Jenő hazánkfa műve s már azon tekintetből is figyelmet érdemel, mert az építészeti rézmetszetek ez az első sikerült hazai terméke. Csak érdemére válik a képzőművészeti társulatnak, hogy tagjait így sikerült hazai műtermékekkel tudja meglepni és megnyerni.

Egyház és iskola.

** (Szép alapítvány.) Rozsnyóról írják a „M. S.”-nak, hogy a szomszéd Csucsomban a tanító, hogy csekély fizetése mellett megdélhesen, kénytelen volt egyuttal bor- és spiritus-mérésre adni magát. Igaz ugyan, hogy e mellékes foglalatosságát az illető egyházi előjáróság csak azon föl-

tétel mellett engedte meg neki, hogy azt tulajdonképp neje kezelve; mindazáltal találkozott nemeskeblű felebarát, ki a foglalatosságát e nemét a tanító magasabb állásával megegyezőnek nem találta, s hogy a tanító helyzetét segítsen; jövedelmének szaporítására a rozsnói takarékpénztárba 500 ftot tett le. E nemeskeblű emberbarát Zsemberi Adolf tiszteletre, ki e szép tette után a városból azonnal eltávozott. E szerénységgel párosult szép eljárás méltó, hogy sok kitünőbb állásnak példányul szolgáljon.

** (A csorna-premontrei szerzetes kanonokok) 1864-dik évre szóló névtárából kitűnik, hogy a 42 tagból álló rendből 18 az általa fenntartott szombathelyi nagy- és keszthelyi kisgymnasiumban összesen 660 növendék tanításával, 2 lelkeséggel, 2 jószágkormányzással, 2 házfőnökséggel foglalkozik, 9 a csornai anyakonventet képezi, 7 pedig még most a teológiai hallgatója.

** (P-stein rabbi-növelődés) szándékoznak alapítani a boroszlói ilyenmű intézet mintájára, s a mint hihető, benne a tanítási nyelv a magyar leend.

Közintézetek, egyletek.

** (A magyar tud. akadémiá) phil.-törv. és történettudományi osztályainak f. hó 1-én tartott ülésében Greguss Ágoston r. tag Emericy Géza fiatal tudósak az akadémiához megbirálás végett beküldött „Dialektikai módszer” című értekezéséből a Hegel bölcséleti rend- és módszerét fejtegető részleteket olvasta fel. Ismertető az értekezést bírálata kiadati a ajánlja, mert előadás világos, rendezte tudományos, bár nyelve nemegyszer szabatos. Bírálóluk Horváth Cyrill és Greguss Ágoston, r. tagok választották. — Ezután Nagy Márton lev. tag készült neveléstörténelmi munkájából, a görög nevelésről szóló szakaszt olvasta föl. — Végül a titkok mutatót be néhány érdekes küldeményt; nevezetesen Tuttkó József Kassa városa első pécsettől 1245-ből, gipsz másolatban beküldi az akadémiának, a hozzá való okmányról is ismertetéssel együtt. Mocsány Antal két okmányt küldött, melyek a Rákóczi-történet földterítésére szolgálnak; — Balassy Ferenc pedig háromat, melyek mind a Rákóczi-fordalomra vonatkoznak. B. Prochsch-Osten, cs. internuntius Konstantinápolyban, és az akadémia külső lev. tagja, beküldte azon 14 kéziratos jegyzéket, melyeket, mint Mátyás király könyvtára maradványait, a szerény könyvtárban fellelőnek sikerült. Valamennyien latin egyházi és világi írók, és görögök latin fordításban.

** (A kolozsvári nemzeti színház) részvényesei jan. 29-én tartották nagy gyűlést, melynek fő tárgya volt az intézet jóvedelmének folytatására szükséges intézkedés. A hivatalos jelentés azon sajátos tényre mutatja föl, hogy a részvényesek tízezer forintot felül levő összeggel vannak hátralelőben, mely hátrány minden más intézettel is jelentkezően, indítványba hozott a részvényesek részéről bizottság nevezetével ki, mely az országos választmány mellett közreműködők, egy a hátralelő felszedésének intézésére, mint az újabb adakozások, s a részvények megújításának eszközésére.

** (A nyiregyházi takarékpénztár) jan. 26-ikán tartá közgyűlést. Az új elnök Kovács Gergely megnyitó beszédét után, az intézeti titkár felolvasta az üzleti kimutatást, mely szerint a pénztár bevétele 351,687 ft. 41 kr. volt, az intézet vagyon 90,763 ft. 79 kr-ra rugott és a folyó évi tiszta jóvedelem 3197 ft. 94 kr., volt. A jelenlevő részvényesek, tekintettel honuk idej rendkívüli állapotára, 140 ftot a helybeli szegények számára szavaztak meg; 25%-a a tőkéhez csatoltatott, 3%-ban pedig a részvényesek fognak részesíteni. Ezután az intézet tisztviselőinek eredményteljes fáradozásukért köszöntő szavaztatván, tiszteletdíjak fölemelése ment határozta.

** (A révkomáromi delegy) m. hó 24-ikén tartott alakuló gyűlést Ghyecz Kálmán tiszteletbeli elnökével választotta.

** (Az első magyar általános biztosító-társaság) életbiztosítási II főosztályának 1864 januárjól szóló havi kimutatás szerint 1864 januárban. Kiállított 114 darab halálesetre fizendő kötvénytel 316,550 ft., és ezüstben 5000. 48 db. életbenfizető kötvénytel 90,369 ft., 162 db. kötvénytel összesen 411,919 ft.

** (Liszt Ferenc) a bécsi lapok szerint Rómában teljesen elmerült vallási szerencsében, s szándéka volna a domécek szörösklyáját ölteni magára, hogy vezekelve végezze napjait.

** (Szép adomány.) Bene Rudolf, az elhunyt európai híró orvos Bene Ferenc fia, 10,000 kőttől álló könyvtárat, a m. kir. egyetem orvosi facultásának ajándékozta.

Mi újság?

** (Bazár a fővárosban az alföldi szülőkölődök javára.) Gr. Batthyányi Lajos özvegye indítványára, a naponkint borzasztó alakot öltő nyomor enyhítésére, és rögtön segélyforrás eszközésére, a magyar gazda-szónok egylete utolsó választmányi gyűlésében elhatározta, hogy egy eladási bazárt rendez, melyben előkelő urak fölémelt árukat fognak egyes apró cikkeket árulni. A bazár e hó 11-ikén nyílik meg, a Lloyd-épület földszinti csarnokában, 12 boltra osztva, melyben 12 bájós böltsős szedi a könyvürelt adóját szülőkölődök testvéreink javára. A bazárba 50 kr. belépti díj mellett lehet majd bejutni. A fölszerelés költségeit gr. Bat hányai Lajosnál vállalta magára.

** (A „kis tévedés” felvilágosításul.) A Vasárnapi Újság az évi 3-dik számában Mi újság? rovatban „egy kis tévedés” cím alatt egy aknagugatási keresztelestől levő szó, erre nézve a következő felvilágosítást tettük: Akna-Sugata-gon a mult hóban három gyermek egyszerre hoztatva az élők sorába, — komának egy hajadon, egy férjezett nő és egy földes ur gazdája hivatván meg, ezek a keresztelest a lelki atya kérdéseire „in bene sonantibus” válaszolván, az egyik figyermeket leányunk, a leány gyermeket pedig figyermeknek mondván, a szó szoros értelmében való meggyőződés a komák irányában elmulasztatva, a keresztelest végével ujalogos pályázás alkalmával a szülősöd által azon észrevétel tétezt, hogy a névadás valóságos el volt hibázva, mivel a leányunk Gyuri, az egyik fiunk pedig Kati név adatott a komák járuléka miatt. — A kis tévedés tehát nem a lekiatyát, de a komákat, és talán a tudósítót terbeli, és utóbbit vagy rozslú értesítésre miatt, vagy azért, mert tudomásán kívül volt, hogy a keresztelest lényegében a névadás. — Egyuttal valamit a folyó hó 24-kén tartott B-falvi közbirtokossági gyűlésről, mely arról nevezetes, hogy a kinevezett elnök nélkül pár óráig tartván, az elnök megválasztása után a volt ideiglenes elnök lekötött, mire a legale testim nium eljárásának véget vetendő, a szűk szobában levő egy öt magasságú nagy téglake-mence a gyűlés közepén termett; egy negyed óra eltelhetett, míg kölcsönös kérdézetek történtek a kemenze leomlásának okáról. Végre közösen az határozatot, hogy fűstben nem lehet tanácskozni, s a gyűlés este 9 órakor eloszott. K. E.

** (A kenyérvásztó pesti albizottmány) második szállítmánya a következő: Február 6-dikán. Báránra 100 kenyér, Sápra 500, és pedig Sápán 50, Földesnek 100, Tordának 100, Dancozásának 50, Nagy-Rábának 50, Nagy-Bajomnak 100, Tetétlennek 50; Berettyó-Ujfalura 400 k., és pedig B.-Ujfalu számára 150, Derecskének 150, Bakonysegnek 100. — Febr. 7-én. Abonyba 600 kenyér, ebből Abonyban 200, Rékanak 100, T-Györgyének 100, a t. várkonyi szőlőből szülőkölődöknek 100, Tószegnek 100; továbbá Török-Szt. Miklósnak 200, Fegyverneknek 200. — Febr. 8-án. Kabára 400 kenyér, ebből Kabának 200, Nádudvarnak 200; Szoboszlóra 300, Debrecezenbe 300. — Febr. 9-én. Fegyverháza, Csongrádnak, 200, csanyi és felgyői kerteszeknek 200, Szentesnek 300; Kistelekek, Szegvárnak 300. — Febr. 10-én. Péterinek 200; Mokrinak 200, Oroslósnak 200, N.-Kikindának 400. — Febr. 11-én. Kisujszállásra 40, fele Kisujszállás, fele Kenderes számára, Karczagnak 300; Püspök-Ladányba — a ladányiaknak — 175, Udvarinak 75, Szerepek 50 db. kenyér.

** (Jótekönyves táncvigalom.) Beregmegyéből írják, hogy Alsó-Vereczkén m. hó 19-én az alföldiek fölszedésére táncvigalmat rendeztek, melyre a szomszéd megyéken kívül a határos gács-honiak is meg voltak hiva, s nagyszámu megjelenésükkel még jobban díszítették a különben is fényes termet. Legkevésbé volt képviselve Szolyva vidéke és felső Mármaros. Különb-ben a mulatság egész reggelig vígan folyt s a jelenváltak nagy száma után itélve szépen jóvedelmezett is. Főlemelést érdemel Breuer Mór magyar izraelita azon szép eljárása, hogy mind a terem használatát ingyen engedte át, mind a szükséges világítást és fölszerelést ingyen eszközölte.

** (Liszt Ferenc) a bécsi lapok szerint Rómában teljesen elmerült vallási szerencsében, s szándéka volna a domécek szörösklyáját ölteni magára, hogy vezekelve végezze napjait.

** (Szép adomány.) Bene Rudolf, az elhunyt európai híró orvos Bene Ferenc fia, 10,000 kőttől álló könyvtárat, a m. kir. egyetem orvosi facultásának ajándékozta.

** (Közszégi magtár) alakult Ilyefalván Erdélyben, melynek célja: szűk termés, tűzvész, vagy bármi nemű csapás alkalmával, kölcsön adandó gabona-osztalék által segíteni föl a szerencsétlenség által sújtottakat. Ohajtható, hogy e példa mindenütt követésre találjon.

** (A rimaszombati szürszabó-segédék) emberbaráti szeretetöknek közlelebről azon szép példáját adták, hogy szokásában levő farsangi táncvigalmukat a mult hó 24-ikén megtartván, a bejött tiszta jóvedelem egy részét, 10 ftot, egyik társuk indítványára az alföldi szülőkölődök számára ajánlották föl. Ez adományt lapunk szerkesztőségéhez küldötték be az illető helyen kézbesítve végett, mint az utóbb, az „adakozások” rovatában látható.

** (Kedvező állapot.) Vasmegyéből a következő sorokat vesszük: Hála istennek, sem rablások, sem inség, sem egyéb valami szerencsétlenség nem képzik levelem tárgyait. Mig, sajnos! hazánk lakóinak egyrésze az inség és nyomorok van kitéve, másrésze gaz rablók által van élte és vagyona biztonságában veszélyeztetve: mi kedves megyékben, ha nem is épen fényesen, — mert mi sem voltunk az elemek csapásaitól egészen mentek, — de még is megvagyunk. — A farsangot is élveztik. Volt már Szombathelyen egy álarcos, továbbá Körmenten egy, az olvasó-kör által rendezett fényes táncvigalom, és lesz e napokban Sárvaron is, melynek tiszta jóvedelme az alföldi szülőkölődöknek van száma; követik ezt még egyik-másik helyen tartandó kisebb-nagyobb táncvigalom. S inészetben sincs hiányunk. Mig Körmenten Kovács igazgató társulata működik, melynek tagjai közül bizony csak az egyetlen kitünőbb színész, Libera érdemel fölemelést: Szombathelyen az ottani ifjuság körében egy műkedvelő-társulat alakult, mely eddig már két színelőadást tartott, szép sikerrel. Még négy előadás fogja ezeket követni, tiszta jóvedelmük pedig az alföldi szülőkölődöknek, és egyéb jótékony célokra van száma. Igy sem anyagi, sem szellemi tekintetben nem szenvedünk valami nagy hiányt s ha valami szomorubb hírt kellene vidékünkön keresni, legfőképp azt hozhatom föl, hogy van ugyan Vasmegyének is gazdasági egylete, de tevékenységének — legalább még eddig, — sehol semmi jelét nem tapasztalhatni. e.

— (Jótekönyves táncvigalom.) Kis-Czellből jan. 30-ról írják: Mi is táncoltunk alföldi szülőkölődök testvéreink javára. Január 27-kén a korona vendéglőben K.-Czellben táncvigalmat rendeztek a vas megyei ifjak az említett célra. Mesz-sze vidékről is jöttek vendégek, ugyan azért szép számmal is lettek a tánczölök. De ha még annyit meg annyian táncolnak is, kevés balzsam ez a szenvedőknek. A vigalom kivilágos kivrindatig tartott, nemzeties s fesztelen és cinsos volt. — Tánczolták összesen a csárdást, lengyelt és czer-peripulykát. — Itt azonban az a baj merült fel, hogy ezt a tánczot most már a kemensaljakn nem tudják, — kiment nálunk a divatból. Azonban jött sok kedves vendégünk a belső vidékről, s vendégeknek eljoguk van, ki is rakták ám emberül, tudják rendesen. Szép volt látni azt a moz-gékony ruganyos hajlékonyságot. De megis éljen-tük. — „Vasvármegye vagyon Staier határában” mondja a Kis-Tükör. — Az örege azonban, ez a fontoló nép nem tánczolt, csak földszint maradt bus komolyan s szinte komoran ülte meg, virrasztotta át a tánczestélyt. — Szóval, minden rendőn ment. — Csak azt sajnálom, hogy nem irhatom meg vigasztalásul az éhezőknek, mennyit fognak kapni testvéreik tánc a jóvedelméből. — Mégis igaz, — bár szomorú dolog, hogy most is mint hajdan: „sirva vigad (de mégis vigad) a magyar.” Kemenesi.

(Jótekönyves táncvigalom.) Kis-Czellből jan. 30-ról írják: Mi is táncoltunk alföldi szülőkölődök testvéreink javára. Január 27-kén a korona vendéglőben K.-Czellben táncvigalmat rendeztek a vas megyei ifjak az említett célra. Mesz-sze vidékről is jöttek vendégek, ugyan azért szép számmal is lettek a tánczölök. De ha még annyit meg annyian táncolnak is, kevés balzsam ez a szenvedőknek. A vigalom kivilágos kivrindatig tartott, nemzeties s fesztelen és cinsos volt. — Tánczolták összesen a csárdást, lengyelt és czer-peripulykát. — Itt azonban az a baj merült fel, hogy ezt a tánczot most már a kemensaljakn nem tudják, — kiment nálunk a divatból. Azonban jött sok kedves vendégünk a belső vidékről, s vendégeknek eljoguk van, ki is rakták ám emberül, tudják rendesen. Szép volt látni azt a moz-gékony ruganyos hajlékonyságot. De megis éljen-tük. — „Vasvármegye vagyon Staier határában” mondja a Kis-Tükör. — Az örege azonban, ez a fontoló nép nem tánczolt, csak földszint maradt bus komolyan s szinte komoran ülte meg, virrasztotta át a tánczestélyt. — Szóval, minden rendőn ment. — Csak azt sajnálom, hogy nem irhatom meg vigasztalásul az éhezőknek, mennyit fognak kapni testvéreik tánc a jóvedelméből. — Mégis igaz, — bár szomorú dolog, hogy most is mint hajdan: „sirva vigad (de mégis vigad) a magyar.” Kemenesi.

— (Adakozás.) A Vasárnapi Újság szerkesztőségéhez mult heten beküldetett: Az alföldi szülőkölődök számára: Rimaszombati szür szabó segédék 10 ft. A 117 éves Farkas László számára: Abafalváról Molnár-Abafy Erzsébet 7 ft., Jász-Apátiból Balajthy Péter közbirtokos 5 ft.

Nemzeti színház.

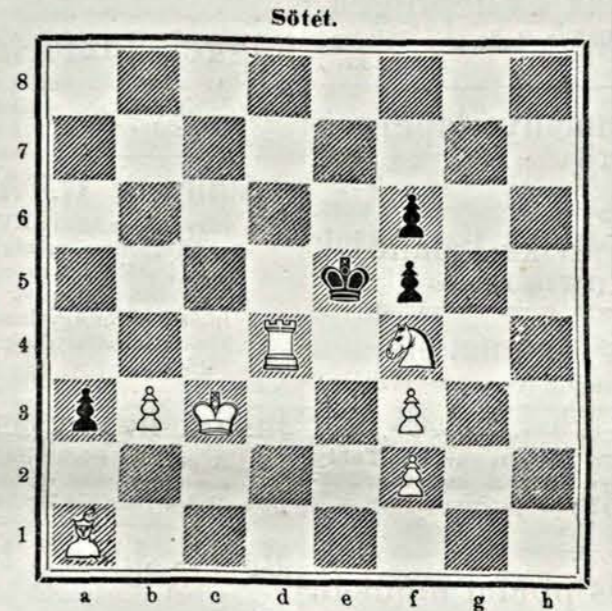
Péntek, jan. 29., „A divatos beteg.” Pályavégi. 3 felvonásban. Szombat, jan. 30., „Faust.” Opera 5 felvonás. Zen. szerző Gounod. Vasárnap, jan. 31., „A lelenz.” Népszimnű 4 felv. Irta Szilgietti. Hétfő, febr. 1., „Egy szegény ifju története.” Francziából fordította Feleki. Kedd, febr. 2., „Az álarcos bál.” Opera 5 felv. Verdöl. Szerda, febr. 3., „Bánk bán.” Szomorujáték 5 felv. Irta Katona József. Csütörtök, febr. 4., „Lamermoori Lucia.” Opera 3 felv. Zenéjét szerző Donizetti.

Budai népszínház.

Jan. 29.—febr. 4., „Az ördög pilulái.” Nagy bohózat 15 képlettel 3 szakaszban.

SAKKJÁTÉK.

215. sz. f. — Márki Istvántól (Pesten).

Világos indul, s 3-ik lépésre matot mond.

54-ik sz. játszma (Elhárított Evans-szel). VÉSZ J. A. tanár és RÉCSI E. tanár között. Pesten, 1862. novemberben.

Table with chess move notations: Világos. (V.) 1. e2-e4, Sötét. (S.) 1. g7-g6, Világos. (V.) 2. Hg1-f3, Sötét. (S.) 2. Hg8-e6, Világos. (V.) 3. Ff1-c4, Sötét. (S.) 3. Fd8-c2, Világos. (V.) 4. 0-0, Sötét. (S.) 4. Hf8-g2, Világos. (V.) 5. b2-b4, Sötét. (S.) 5. Fc8-e7, Világos. (V.) 6. c2-c3, Sötét. (S.) 6. Hg8-f6, Világos. (V.) 7. a2-a4, Sötét. (S.) 7. Fe7-e5, Világos. (V.) 8. b4-b5, Sötét. (S.) 8. Hc6-e2, Világos. (V.) 9. d2-d3, Sötét. (S.) 9. 0-0, Világos. (V.) 10. Fc1-a3, Sötét. (S.) 10. Hc7-e4, Világos. (V.) 11. Vd1-b3, Sötét. (S.) 11. H7-h6, Világos. (V.) 12. d3-d4, Sötét. (S.) 12. Hf6-d7, Világos. (V.) 13. Hb1-d2, Sötét. (S.) 13. Be3-e8, Világos. (V.) 14. Ba1-e1, Sötét. (S.) 14. Kf8-h8, Világos. (V.) 15. Bf1-e1, Sötét. (S.) 15. Ff7-f5, Világos. (V.) 16. e4-e5, Sötét. (S.) 16. Bf8-f5, Világos. (V.) 17. Fc4-d3, Sötét. (S.) 17. Fe8-f8, Világos. (V.) 18. Hd2-e4, Sötét. (S.) 18. Bf8-f8.

A 210-dik számú feladvány megfejtése. (Cs. I.-től Pesten.) Világos Sötét. 1. Hb1-a3 Hb7-a5A) 1. . . . . d6-d5 2. Hb5-g8 Hb2-e1 2. Be5-d6+ Kd4-e4 3. Va6-d3+ tetsz. sz. 3. Bd5-d4+ tetsz. sz. 4. B-v-H—fmat. 4. Va6—fmat.

Helyesen fejtették meg: Veszprémben: Fülöp József. — Bucsányban: Tomka Kálmán. — Eperjesen: Roth Kálmán. — Verbőczen: Nagy Ildi Ferenc. — Gelén: Gleizinger Zsigmond. — Debrecezenben: Sperber F. — Pesten: Cselkö György. — Bajmokon: Weisz Fülöp.

Szerkesztői mondanivaló.

7039. Akna-Sugatag. O. P. Sajnáljuk, hogy kiván-tát most nem teljesíthetjük. Nem lehet oly tag és távol körbe átsapnunk arczképeinkkel, különben igen sok és különféle igénynek kellene aját nyitnunk. A level egyeb pontait örömmel olvastuk, fogadják ön szives üdvözlé-tüket. 7040. Wiesbaden. K. B. A programokat érdeklél néztük át. Sok szerencsét a szép szán-éko unak s a magyar zenének az idegen földön! 7041. Mert engem nem szeretnek. Nem lehet nekik rossz neven venni, ha ily rimszörnyekkel mulattatja őket. 7042. Hidkő. - Becsületlen válik írójának. Engéde meg, hogy szokásuk ellenére, előre megírdjük. A mű gondos tanulmányt árul el. 7043. Erdélyország vértanú. És ne vigy minket a kisértebe! 7044. Pusztai ház. Kiallja a bírálókat — ha a bíráló nem nagyon szigorú ember. 7045. A feher róza. Igen érdekes epizód Petőfi életéből, melynek becsét nagyon emeli az, hogy hiteles kut-fóhól í és igaz. De: ez nem menti fel az elbeszélőt az elő-adás szabotáságtól. A művészt meg az igazság és deuthés irányában is fentartja jogait. Szóval: vagy rövidebb adomai alakot ohatának, vagy a kinyújtott rész-letek körül művészebb alakítást.

7046. Bécs. Cs. — reghy J. M. A mult számban mon-dtuk el véleményünket az iskolázatlan költői hajlam fölöl. 7047. Gehon stb. Mikép akadhatott rá s mai világban ama régies, óreges verselési módorra? Mintha egy régt el-mett „honny poéta” szólamra meg valami kriptából! Itt hitvány haladna az idő? 7048. X nek. A kérdésre választ is adtunk. A mi né-zetünk az, hogy a tény igazsága támaszkodunk s ha kell, ön bizonyítására szánunk. 7049. Déva. K. G. A jeles dalköltőnek szives üdvöz-letünket s szerencskívánatunkat! 7050. Nagy-Körös. Sz. S. A midőn sajtó alá kerül, azon perczen tüstént. Tekintettel kell lennünk a meg-kezdettek folytatása s a szükséges tér iránt.

7046. Bécs. Cs. — reghy J. M. A mult számban mon-dtuk el véleményünket az iskolázatlan költői hajlam fölöl. 7047. Gehon stb. Mikép akadhatott rá s mai világban ama régies, óreges verselési módorra? Mintha egy régt el-mett „honny poéta” szólamra meg valami kriptából! Itt hitvány haladna az idő? 7048. X nek. A kérdésre választ is adtunk. A mi né-zetünk az, hogy a tény igazsága támaszkodunk s ha kell, ön bizonyítására szánunk. 7049. Déva. K. G. A jeles dalköltőnek szives üdvöz-letünket s szerencskívánatunkat! 7050. Nagy-Körös. Sz. S. A midőn sajtó alá kerül, azon perczen tüstént. Tekintettel kell lennünk a meg-kezdettek folytatása s a szükséges tér iránt.

7046. Bécs. Cs. — reghy J. M. A mult számban mon-dtuk el véleményünket az iskolázatlan költői hajlam fölöl. 7047. Gehon stb. Mikép akadhatott rá s mai világban ama régies, óreges verselési módorra? Mintha egy régt el-mett „honny poéta” szólamra meg valami kriptából! Itt hitvány haladna az idő? 7048. X nek. A kérdésre választ is adtunk. A mi né-zetünk az, hogy a tény igazsága támaszkodunk s ha kell, ön bizonyítására szánunk. 7049. Déva. K. G. A jeles dalköltőnek szives üdvöz-letünket s szerencskívánatunkat! 7050. Nagy-Körös. Sz. S. A midőn sajtó alá kerül, azon perczen tüstént. Tekintettel kell lennünk a meg-kezdettek folytatása s a szükséges tér iránt.

7046. Bécs. Cs. — reghy J. M. A mult számban mon-dtuk el véleményünket az iskolázatlan költői hajlam fölöl. 7047. Gehon stb. Mikép akadhatott rá s mai világban ama régies, óreges verselési módorra? Mintha egy régt el-mett „honny poéta” szólamra meg valami kriptából! Itt hitvány haladna az idő? 7048. X nek. A kérdésre választ is adtunk. A mi né-zetünk az, hogy a tény igazsága támaszkodunk s ha kell, ön bizonyítására szánunk. 7049. Déva. K. G. A jeles dalköltőnek szives üdvöz-letünket s szerencskívánatunkat! 7050. Nagy-Körös. Sz. S. A midőn sajtó alá kerül, azon perczen tüstént. Tekintettel kell lennünk a meg-kezdettek folytatása s a szükséges tér iránt.

7046. Bécs. Cs. — reghy J. M. A mult számban mon-dtuk el véleményünket az iskolázatlan költői hajlam fölöl. 7047. Gehon stb. Mikép akadhatott rá s mai világban ama régies, óreges verselési módorra? Mintha egy régt el-mett „honny poéta” szólamra meg valami kriptából! Itt hitvány haladna az idő? 7048. X nek. A kérdésre választ is adtunk. A mi né-zetünk az, hogy a tény igazsága támaszkodunk s ha kell, ön bizonyítására szánunk. 7049. Déva. K. G. A jeles dalköltőnek szives üdvöz-letünket s szerencskívánatunkat! 7050. Nagy-Körös. Sz. S. A midőn sajtó alá kerül, azon perczen tüstént. Tekintettel kell lennünk a meg-kezdettek folytatása s a szükséges tér iránt.

7046. Bécs. Cs. — reghy J. M. A mult számban mon-dtuk el véleményünket az iskolázatlan költői hajlam fölöl. 7047. Gehon stb. Mikép akadhatott rá s mai világban ama régies, óreges verselési módorra? Mintha egy régt el-mett „honny poéta” szólamra meg valami kriptából! Itt hitvány haladna az idő? 7048. X nek. A kérdésre választ is adtunk. A mi né-zetünk az, hogy a tény igazsága támaszkodunk s ha kell, ön bizonyítására szánunk. 7049. Déva. K. G. A jeles dalköltőnek szives üdvöz-letünket s szerencskívánatunkat! 7050. Nagy-Körös. Sz. S. A midőn sajtó alá kerül, azon perczen tüstént. Tekintettel kell lennünk a meg-kezdettek folytatása s a szükséges tér iránt.

7046. Bécs. Cs. — reghy J. M. A mult számban mon-dtuk el véleményünket az iskolázatlan költői hajlam fölöl. 7047. Gehon stb. Mikép akadhatott rá s mai világban ama régies, óreges verselési módorra? Mintha egy régt el-mett „honny poéta” szólamra meg valami kriptából! Itt hitvány haladna az idő? 7048. X nek. A kérdésre választ is adtunk. A mi né-zetünk az, hogy a tény igazsága támaszkodunk s ha kell, ön bizonyítására szánunk. 7049. Déva. K. G. A jeles dalköltőnek szives üdvöz-letünket s szerencskívánatunkat! 7050. Nagy-Körös. Sz. S. A midőn sajtó alá kerül, azon perczen tüstént. Tekintettel kell lennünk a meg-kezdettek folytatása s a szükséges tér iránt.

7046. Bécs. Cs. — reghy J. M. A mult számban mon-dtuk el véleményünket az iskolázatlan költői hajlam fölöl. 7047. Gehon stb. Mikép akadhatott rá s mai világban ama régies, óreges verselési módorra? Mintha egy régt el-mett „honny poéta” szólamra meg valami kriptából! Itt hitvány haladna az idő? 7048. X nek. A kérdésre választ is adtunk. A mi né-zetünk az, hogy a tény igazsága támaszkodunk s ha kell, ön bizonyítására szánunk. 7049. Déva. K. G. A jeles dalköltőnek szives üdvöz-letünket s szerencskívánatunkat! 7050. Nagy-Körös. Sz. S. A midőn sajtó alá kerül, azon perczen tüstént. Tekintettel kell lennünk a meg-kezdettek folytatása s a szükséges tér iránt.

7046. Bécs. Cs. — reghy J. M. A mult számban mon-dtuk el véleményünket az iskolázatlan költői hajlam fölöl. 7047. Gehon stb. Mikép akadhatott rá s mai világban ama régies, óreges verselési módorra? Mintha egy régt el-mett „honny poéta” szólamra meg valami kriptából! Itt hitvány haladna az idő? 7048. X nek. A kérdésre választ is adtunk. A mi né-zetünk az, hogy a tény igazsága támaszkodunk s ha kell, ön bizonyítására szánunk. 7049. Déva. K. G. A jeles dalköltőnek szives üdvöz-letünket s szerencskívánatunkat! 7050. Nagy-Körös. Sz. S. A midőn sajtó alá kerül, azon perczen tüstént. Tekintettel kell lennünk a meg-kezdettek folytatása s a szükséges tér iránt.

7046. Bécs. Cs. — reghy J. M. A mult számban mon-dtuk el véleményünket az iskolázatlan költői hajlam fölöl. 7047. Gehon stb. Mikép akadhatott rá s mai világban ama régies, óreges verselési módorra? Mintha egy régt el-mett „honny poéta” szólamra meg valami kriptából! Itt hitvány haladna az idő? 7048. X nek. A kérdésre választ is adtunk. A mi né-zetünk az, hogy a tény igazsága támaszkodunk s ha kell, ön bizonyítására szánunk. 7049. Déva. K. G. A jeles dalköltőnek szives üdvöz-letünket s szerenc

ÁRJEGLYZÉKE

legújabb magyar könyveknek,

Heckenast Gusztáv kiadó-hivatalában Pesten,

egyetem-utca 4-ik sz. a. megjelentek, és minden könyvkereskedésben kaphatók:

Ujabb magyar lantosok. Petőfi maig. (Petőfi S. arcképevel) K. 8-r. (320 lap.) Fűzve 2 ft. Diszkötésben 3 ft.

Gróf Dessewffy József irodalmi hagyományai.

Kiadta Kazinczy Gábor. III. kötet: Gróf Dessewffy József levelezése Kazinczy Ferenczel 1798—1831. N. 8-rét. (389 lap.) Fűzve 2 ft. 50 kr. Az első és második kötet egyenként ugyanazon az áron kapható.

Jósika Miklós. A végváriak. Regény Bethlen Gábor fejedelem korából. Három kötet. 8-rét. (175, 177, 172 lap.) Fűzve 3 ft.

Gr. Majláth J. Magyar regék, mondák és népregék.

Fordította Kazinczy Ferencz. Kiadta Kazinczy Gábor. 8-rét. (VI. 361 lap.) Borítékba fűzve 2 ft. 50 kr.

Asbóth L. A hadvezér és a hadtudomány alapelvei.

Az újabbkori hadjáratok történetével felvilágosítva. Két kötet. 8-rét. (320, 349 l.) Fűzve 5 ft.

Frankenburg Ad. Az öreg Bolond Miska kalandjai,

szarazon és vizen, mennyben és pokolban. 8-rét. (287 lap.) Fűzve 2 ft.

Zilahy Károly. Magyar koszosok albuma. I. életrajz és jellemrajzok. Mutatványokkal és tizenegy acélmetszettel. Nagy-8-rét. (120 lap.) Diszkötésben 5 ft.

Bajza összegyűjtött munkái. Második bővített kiadás Toldy Ferencz által. A szerző arcképevel. Hat kötet. 8-r. (207, 221, 206, 235, 215, 256 lap.) Nyom. papíron fűzve 4 ft. Velin-papíron, diszkötésben 8 ft.

Virág Benedek. Magyar századai és poetai munkái.

Harmadik kiadás Toldy Ferencz által. A szerző arcképevel. Hat kötet. 8-rét. (252, 218, 193, 191, 224, 239 lap.) Nyom. papíron fűzve 4 ft. Velin-papíron, diszkötésben 8 ft.

Gróf Széchenyi István politikai iskolája, saját műveiből összeállítva. Két kötet. N. 8-rét (384, 456 lap.) Ára fűzve 5 ft.

Jósika Julia. Pályavezető. Jó tanácsok világba lépő fiatal leányok számára. Kis nyolczadrét. (432 lap.) Borítékba fűzve 2 ft. Diszkötésben 2 ft. 80 kr.

Tárkányi Béla. Hajadonok őrangyala. Katholikus imakönyv. Tizenhatadrét. Nyomató papíron két képpel vászonba kötve 1 ft. Velin-papíron öt képpel bőrből kötve, aranyvágással 2 ft. 50 kr. Diszkötésben 5 ft.

A magyar ember könyvtára. Pakh Albert, a Vasárnapi Ujság szerkesztője felügyelete alatt. Négy kötet 2 ft. Postán bérmentesen küldve 2 ft. 50 kr.

Szász K. A vers-szaválás elméleti és gyakorlati kézikönyve. 8-rét. (316 lap.) Fűzve 1 ft.

Első Napoleon császár élete. A leghitelesebb kutatók után. Czim-képes harmadik kiadás. Kis 8-rét. (504 lap.) Fűzve 2 ft. Diszkötésben 3 ft.

Asbóth Lajos emlékiratai az 1848-ki és 1849-ki magyarországi hadjáratból. Második kiadás. Két kötet. 8-rét. (I. 288, II. 160 lap.) Borítékba fűzve 3 ft.

Lauka Gusztáv. Szellemi szikrák. Nevezetes emberek köz- és magánéletbeni elmés rögtönzései és élezes mondatai. 8-rét. (XVIII. 304 lap.) Borítékba fűzve 2 ft.

Horváth Mihály. A magyarok története rövid előadásban. Harmadik javított kiadás. 8-rét. Ára fűzve 2 ft. 50 kr. Vászonba kötve 3 ft.

Figyelmeztetés a t. cz. vidéki közönség számára, különösen oly helyekre nézve, a hol könyvkereskedés nincsen. — Megrendelések a fennhírdetett könyvekre egyenesen a fennevezett kiadó-hivatalhoz intézhetők, a mely a szétküldést pontosan posta-utón eszközölné, és pedig azon esetben, ha a megrendelt könyvek összege legalább 2 főt tesz, bérmentesen. Az illető összeg vagy előre beküldendő a kiadó-hivatalhoz, vagy a könyvek átvételkor a posta-hivatalnak kifizetendő.

Heckenast Gusztáv könyvkiadó-hivatala.

Kiadó-tulajdonos Heckenast Gusztáv. — Nyomatja Landerer és Heckenast, egyetem-utca 4. szám alatt Pesten, 1864

7-ik szám.

Tizenegyedik évfolyam.

Pest, februárius 14-én 1864.

Előfizetési feltételek 1864-dik évre: —
 a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 16 ft. Fél évre 5 ft.
 Csupán Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft. — Csupán Politikai Ujdonságok: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft.

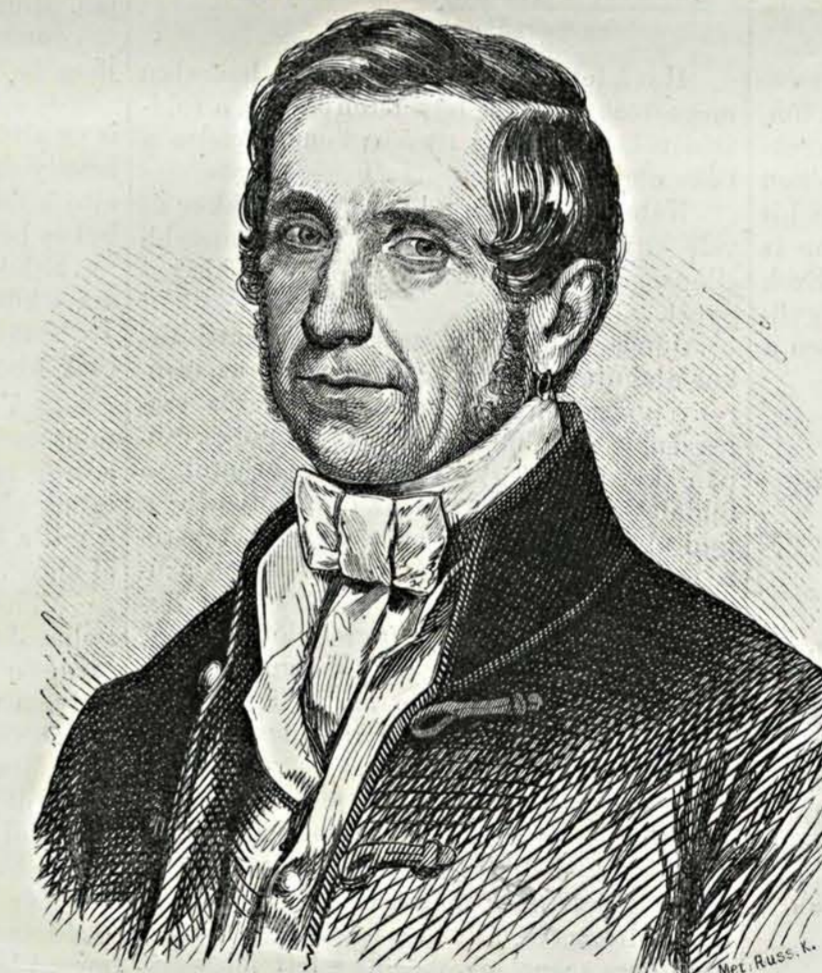
Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok illetőleg, 1863. november 1-től kezdve: Egy, négyezer hasábozott petit sor ára, vagy annak helye, egyszeri ígatásnál 10 kr.; háromszor- vagy többször ígatásnál csak 7 kr. számított. — Külföldre nézve kiadó-hivatalunk számára hirdetményeket elfogad, Hamburg és Altonában: Hansenschtin és Vogler. — M. Frankfurtban: Otto Molten és Jaeger könyvkereskedés; Bécsben: Oppelt Aljos, — és Pesten: a Kereszt-gazdasági Igazgatóság is, József-ter, 14. sz. a. Bélyeg-díj, külön minden ígatás után 30 ujkr.

Szemere Pál.

(1785—1861)

A magyar nyelv és nemzeti szellem egyik első rangú bajnokának arcképevel tartozunk még olvasóinknak. Azon férfiurol szólnak, ki hű tagja volt azon kis, de lelkes csoportnak, mely a tespedés és süllyedés szomorú korában erénytelen kitarással és szent buzgalommal működött a nemzeti nyelv és irodalom megmentésén és fejlesztésén. Szemere Pál meg is érte nyelvünk diadalát, minek reménye félszázaddal előbb csak néhány jelesnek-ábrándos lelkében élt. Az akadémia ünnepélyes közgyűlésén a fellegő szónok, Kazinczy Gábor csak e napokban eleveníté föl emlékét, s mi is megragadjuk ez alkalmat az érdeműs uttóro pályájának méltatására.

Szemere Pál 1785 febr. 19-én született Péczelen Pestmegyében, ősrégi nemes családból. A szülői háznál gondos nevelést nyert; atyja gyermekei javáért nem ismert áldozatot, s végig próbálta velök tanítványaik nagy részét: Budát, Kun-Halast, Köröst, Pápát, Pozsonyt és Patakot. Pál, a szelid és gyöngye gyermek, már az iskolában egészen könyveinek élt. — Nyilvános tanulmányai végeztével 1808-ban letette az ügyvédi vizsgát. Elérkezett az idő, midőn pályát kellett választania, s az ifju Szemere azon szilárd elhatározással jött Pestre, hogy a megvetett s elhanyagolt magyar nyelv és irodalom művelésére szenteli életét. Első költői kísérleteivel az akkori hírlapokban: a bécsi Magyar Kurir és Hirmondó 1802—4-iki folyamában lépett föl, s külön „Poetai Zsongók”-et adott ki, de az irodalom barátai csak 1807-ben ismerkedtek meg nevével, midőn Kulesár Hazai Tudósításában a debreczeniek és Kazinczy Ferencz közt folyt irodalmi vitát (Csokonai sirszobra felett) lelkes fölszólalásával befejezte. A hű tanítvány kísérlete főleg a mester figyelmét vonta magára, s a következő évben Kazinczyval személyesen is megismerkedvén, vele egy negyed századon át — haláláig — szíves atyafi viszonyban és levelezésben állott.

SZEMERE PÁL.

dolgoztak feleletet, mely azonban kiméletlen hangja által mindkét részen még nagyobb fokra csigázta az elkeseredést.

Szemere péczeli birtokát csekély áron haszonbérbe adva, egész lélekkel folytatta tanulmányait. 1810-ben szigorú állapotba jutván, Kulesár lapja mellett segédszerkesztő

lett. Eredeti és fordított költeményeivel nem egyszer nyerte ki a még kicsiny, de értelmes közönség tetszését. Első kitünőbb költői műve Vida Lászlóhoz, a magyar színtészet áldozatkész pártfogójához intézett híres *Epistolája* volt. Sonettjei, — nálunk az elsőek e nemben, — Kazinczyéival együtt jelentek meg, s három ízben adá ki a „Dalokat, azoknak, a kik szeretnek.”

1814 forduló pontot képez életében. — Ekkor vette nőül Szemere Krisztinát, kitől *Képlaki Vilma* név alatt néhány csinos vers jelent meg. Az ifju férj meg akarta mutatni, hogy a gyakorlati élet embere. — Egyidőre felhagyott kedvenc foglalatosságával, falusi jóságára vonult, s Pestmegye alügyészévé neveztetvén ki, — jó gazda és pontos tisztviselő lett, s csak éjéit fordította irodalmi munkásságra. — 1818-ban egy főrangú társaság szövetkezett magyar drámai előadásra, s evégre Körner „Zrinyi”-jét jelölték ki, nem művészi érteke, hanem hazafias érzülete miatt. A szereplendő nők kérésére Szemere magára vállalta lefordítását. E darab első, sikerült jámbusokban irt tragoediánk.

1826-ban hivatala miatt ismét állandólag Pestre telepedett. 1828-ban az akadémia alapszabályai kidolgozására kiküldött bizottsmány tagja volt, és 1831-ben rendes taggá választották.

Kedvenc eszméje volt 1806. óta egy irodalmi folyóirat, s husz éven keresztül három ízben adta, s megválasztás nélkül is, azoknak rendelkezése alá összes készletét, kik a gondolatot gyakran épen töle vevék. Most a kedvező véletlen Pestre hozta csekei magányából régi bajtársát, s az éveken át táplált szándok teljedésbe ment. A Kölcseyvel „*Élet és Leteratura*” majd „*Muzarion*” czim alatt kiadott aesthetikai és kritikai becses füzetek (1826—29 és 1833) élénk és maradandó hatást tettek irodalmunkban.

Irodalmi működése méltatásában számba kell vennünk azt a hatást is, melyet — sok-